

मकरन्द उदाहरणम् नू विश्वनाथदेवस

- Edited and published by बाबू
वाराणसी प्रसाद at पुमर प्रेस.

Benares, 1940 Vikram era.

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

~~4~~
~~16~~

16

2008-0197

45

Bill No. 3/07-08

दस्य

मकारदस्य उदाहरणम् ॥

—000—

जिसे

बाबूबाराणसीप्रसादजी ने, छपवाया

—ॐ—

बनारस

अमरयन्त्रालय में श्री अम्बिकाचरण
चट्टोपाध्याय द्वारा मुद्रित हुआ ॥

—

सम्बत् १९४०

SAN
133
MAR

	KALANIDHI
	Rare Book Collection
	ACC No. <u>R-197</u>
ICA	Date <u>25-3-08</u>

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

DATA ENTERED
Date 01/07/08

॥ अथ मकरंदस्य उदाहरण प्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ नत्वा गजाननं देवं
विश्वनाथः करोत्यसौ ॥ उदाहरणमुदा
सामकरंदस्य यत्नतः ॥ १ ॥ श्रीसूर्येति ॥
प्रज्ञायतः प्राप्येति ॥ श्रीमच्छिवादिति ॥
पृष्ठस्मितासन्नेति ॥ स्पष्टार्थानिपद्यानि ॥
अथ पंचांगसाधनं ॥ तत्प्रादौ तिथिसाधनं ॥
तत्र अभीष्टवर्षादि तिथिवारादि साधनमाह
इष्टशकमध्ये पुस्तकीयशकः शोध्यः ॥ सयं
था ॥ पुस्तकीयशकपंक्तौ इष्टशकासन्नो
द्योत्यूनः शको भवति सशोध्यः ॥ यावदाग्रि
मपुस्तकीयशकतुल्यो भवति तदनंतरद्वयोस्तु
त्ययोर्मध्ये पुस्तकीयशकापेक्षया एकाधिको
भूत्वा इष्टशकः अग्रे गच्छति तदा स न शोध्यः ॥
यस्तु लो जातः स शोध्यः ॥ तद्यथा ॥

इष्टशकः १५ । ५१ एतन्मध्ये अयं १५ । ४४
 पुस्तकीयशकस्तावच्छोध्यः ॥ यावदग्रिम
 पुस्तकीयशक १५६० तुल्योभवति ॥ तद
 नंतरं इष्टशक १५ । ६१ मध्ये अयं १५ । ६०
 पुस्तकीयशकः शोध्यः यावदग्रिमपुस्तकीय
 शक १७ । ७६ तुल्योभवति ॥ एवमग्रे
 पि ॥ ननुपुस्तकीये १५ । ६० इष्टशकयोस्तु
 लप्रतायां इष्टशकमध्ये १५ । ६० पुस्तकीय
 शकः १५६० शुद्धत्वं ॥ इव सति पूर्वशकः
 १५४४ शोध्य इति किमर्थमुक्तमिति चेदुच्यते
 तत्र कारणं ॥ पुस्तकीयशकपंक्तौ एकसार
 भ्यषोडश शेषाणिसंति । इतिकारणात् श
 कद्वयतुल्यतायामयमेव शोध्य इत्युक्तं ॥
 एवं कतेषोडश शेषाणिसंति ॥ अतएव पुस्त
 कीयशकपंक्तौ परस्परं षोडशांतरं तिष्ठति
 यदितुल्ययोः पुस्तकीयेष्टशकयोरंतरं कि
 यते ॥ तदा कापि क्षतिर्नास्ति ॥ परंतु ए

तावान्विशेषः ॥ यदापुस्तकीयशकादधस्य
 तिथिवारादिकं स्थाप्य तदधस्त्वावल्लीस्त्वाप्या
 द्वयोः स्तुलप्रशकयोरन्तरेशेषं शून्यं अवशि
 ष्यति ॥ तर्हि शेषपंक्तौ शून्यकोटकोना
 स्ति इति कारणात् शकादधस्यमेव वर्षादौ
 तिथ्यादिकं भवति ॥ इदं पूर्वप्रकारेण सह
 दुल्लभं ॥ तद्यथा ॥ इष्टशकः ॥ १५६०
 एतन्मध्ये पुस्तकीयशके १५४४ शोधिते
 शेषं ॥ १६ पुस्तकीयशकादधस्कृन्तिथ्या
 दिकं ॥ २७ । ५ । २६ । ४५ । वल्ली । ५४ ।
 ३६ । ३३ शेषादधस्कृन्तिथ्यादिकं ॥ २७ ।
 ६ । ६ । १२ वल्ली ५ । ३० । १७ । अनयोर्यो
 गजातं वर्षादौ तिथ्यादिकं । २४ । ४ । ३२ ।
 ५७ । वल्ली ० । ६ । ५१ । अथवा इष्टशकः
 १५६० एतन्मध्ये अयं पुस्तकीयः शकः
 १५६० शुद्धः शेषः पुस्तकीयशकादधस्कृ
 तिथ्यादिकं २४ । ४ । ३२ । ५७ । वल्ली ०

६। ५१। शेषपंक्तौ शून्यकोष्टकसमाभावा
 ज्ञातंवर्षादौ तिथ्यादिकंपूर्वतुल्यमेव ॥
 एवं दृष्टशकमध्ये पुस्तकीयशकेशु द्वेयच्छेषं
 भवतितत्प्रमितकोष्टकादधरकृन्तिथ्यादिकं
 रक्षायं वल्लीचरक्षया ॥ एतन्मध्ये पुस्तकीय
 शकादधस्य तिथ्यादिकं योज्यं ॥ इत्यां व
 ल्लीयोज्यातद्यथा ॥ तिथिस्थानेतिथिर्यो
 ज्या । वाररक्षानेवारीयोज्यः ॥ घटीषु
 घटीयोज्यापलेषु पलानि ॥ ततः पलरक्षाने-
 षष्टिभक्ते सति फलं घटीषु योज्यं घटीषु षष्टि
 भक्तासु फलं वारेयोज्यं ॥ वारेषु सप्ततष्टे
 शुशेषमभितोरव्यादिवारो ज्ञेयः ॥ अत्र लब्ध
 त्यागः ॥ एवं वर्षादौ वारो भवति । अस्मि
 न्मकरंदे सर्वत्र वर्तमानो वारो ज्ञेयः ॥ तिथि
 स्तिं शतष्टाशेषावर्षादौ तिथिर्भवति ॥ अ
 सावैव नासांतरं शुद्धिः ॥ बलप्राप्त्यर्थां कः
 ष अत्रिक्तः षष्टितष्टः शेषावर्षादौ वल्लीभव

ति ॥ तदनंतरं चस्मिन्नारादौ देशांतरसं
 स्मृतिः कथा तद्यथा ॥ रेखास्वदेशांतर
 योजनप्रीतिग्रहसमाभ्रगजैर्विभक्ता ॥ ल
 ष्वाविलिप्ताः खचरेविधेयाः स्वर्णंपरेप्राक्
 समयेविलो ममिति ॥ यनि देशांतरयो
 जनानिरविमध्यगत्यागुणितानि कार्याः ॥ प
 द्यादशीत्याभक्तलब्धपलानि वारादिपल
 इक्षानेरहितसहितानि कार्याण्यदग्रहे
 कृणानि तदाधनानि यदाधनानि तदाकृणा
 निति धिनक्षत्रयोगसंक्रातिमहानक्षत्रेषु
 ग्रहपेक्षया विपरीतमित्युक्तत्वात् ॥ उदा
 हरणं ॥ काश्यांतरदेशांतरयोजना
 ६४ कृणानि सूर्यगत्या ५६।८ गुणिता
 नि ३७८४ अशो ८० त्याभक्तानिलब्ध
 पलानि ४७ कृणानि देशांतरस्कृणसं
 क्रकत्वात् तिथौ विपरीतमित्युक्तत्वात् जा
 तानि धनानि ॥ रेखापुरात् स्वपुरस्वप्राग

परदिगवस्त्रित्याकृणधनत्वमव गंतव्यं ॥
 यस्मिन्वर्षे शुभ्यं कएकविंशतिमारभ्यविंशत्य
 र्यंतं समायाति तस्मिन्वर्षे धिमासो ज्ञेयः ॥
 तद्यथा ॥ इष्टशके १५५२ एतन्मध्य पुस्त
 कीयशके १५४४ शोधितशेषं ८ शेषादध
 रक्षातिथिः २८ शकादधरक्षातिथिः २७
 योगः ५५५ विंशत्तष्टे शेषं २५ अस्मिन्वर्षे
 धिमासो ज्ञेयः ॥ संक्रमणवशात्मासो ज्ञेयः ॥
 यस्मिन्मासे संक्रातिर्भवति स अधिमासः ॥
 अथ उदाहरणक्रमोलिख्यते ॥ इष्टशकः
 १५५२ एतन्मध्य पुस्तकीयशकः शोधितः
 शेषं ॥ ७ ॥ पुस्तकीयशकादधरक्षांकः
 २७ । ५ । २६ । ४५ । शेषादधरक्षांकः ।
 १७ । १ । २१ । ५२ । अनयोर्योगे जातं ॥
 १४ । ६ । ४८ । ३७ । इदं देशांतरफलैः ४७
 सहितं जातं वर्षादौ तिथ्यादिकं । १४ । ६ ।
 ४१ । २४ । एवं चैव शुद्धचतुर्दशी शुक्रवारमा

रभ्यवर्षप्रवृत्तिः ॥ शकादध स्कवल्ली
 ५४ । ३६ । ३४ शेषादधस्कवल्ली ४६ ।
 २८ । १५ । अनयो र्योगेजातावर्षादौवल्ली
 ४१ । ४ । ४६ । एवंकृताइति ॥ इदं वारादि
 कंवल्लीसहितं पंचविंशतिधा स्फाप्यं ॥ अ
 थानुक्रमेण तत्तत्पक्षसकृत्तिथिगुह्या योज्याः ॥
 तद्यथा ॥ प्रथमस्फानेशून्यकोष्ठकाधस्कं वा
 रादिकं योज्यं ॥ ००० तदधस्कवल्ली ०००
 वल्लीषु योज्या ॥ एवं द्वितीयस्फानेशून्यको
 ष्ठाधस्कं वारादिकं ॥ ० । ४५ । ३६ । यो
 ज्यतदधस्था वल्ली । ३२ । ८ । २३ । वल्ली
 योज्या ॥ एवमग्रेऽपि एवं कृते सति तत्तत्पक्षा
 दौ तत्तद्वारादि भवति ॥ तथा कृते जातं प्रथम
 पक्षस्कं वारादिकं ६ । ४६ ॥ २४ । वल्ली । ४१ । ४
 ४६ । द्वितीयपक्षस्कं वारादिकं ० । ३५ । १०
 वल्ली । १३ । १३ । १२ । तृतीयपक्षस्कं वारा
 दिकं १ । १६ । ५६ । वल्ली ४५ । २० । १६

एवमग्रेपिचतुर्विंशतिपक्षाः भवंति ॥ अधि
 मासश्चेत्षट्विंशतिपक्षाभवंति ॥ इतिनि
 यामकत्वादनएकरक्षानमधिकं किमर्थमुक्त
 मितिचेदुच्यते ॥ इष्टवर्षादिमारम्यद्वादश
 मासांतिअधिमासश्चेत्त्रयोदशमासांतिवर्ष
 समाप्तिर्भवति ॥ अस्मात्द्वितीयदिवसे
 अग्रिमसौरवर्षप्रवृत्तिर्नभवतिकिंतुएकादश
 दिनांतरेभवति ॥ इतिकारणादेकपक्षस्य
 चालनमंतरास्तद्विवसञ्ज्ञानार्थमधिकमुक्तं ॥
 अनायासीत्याप्रतिवर्षं एकादशतिथिद्विः ॥
 अनयासीत्याएकादशदिनवृद्ध्यातृतीयेवर्षेअ
 धिमासोनभवति ॥ अथतत्तत्पक्षस्यवारा
 दौतत्तत्पक्षे चालनानिरहितानिकार्याणि
 कुतः चालकस्यकृणत्वात् ॥ तत्तत्पक्षादि
 रुक्वल्लीषुवल्लीरुक्चालनानिधनानिकार्या
 णिचालनस्यधनत्वात् ॥ तद्यथा ॥ प्रति
 पक्षपंचदशकोष्टकाः कार्याः ॥ तत्रप्रथम

कोष्ठकस्कृतिथिवारेषु एको योज्यः ॥ तद्य
 या ॥ प्रथमकोष्ठकस्कृतिथिवारौ तावेव त
 योर्मध्ये एको युक्तः कार्यः द्वितीयकोष्ठक
 तिथिवारौ भवतः ॥ एवं द्वितीयकोष्ठक
 तिथिवारमध्ये एको युक्तः तृतीयकोष्ठक
 तिथिवारौ भवतः ॥ एवमग्रेऽपि ॥ प्रथम
 कोष्ठकस्वरूपादिमध्ये अयं घञादिचालनां
 को ० । ५७ । ३६ । घट्टीस्कानेरहितः कार्यः
 तद्द्वितीयकोष्ठकव्यादिकं भवति ॥ प्रथम
 कोष्ठे यथास्क्रितमेव ॥ एवमग्रेऽपि ॥ तथा
 प्रथमकोष्ठकस्कृत्वल्लीयथास्थितैव ॥ तन्म
 ध्ये चालनां को । २ । ८ । ३३ । ३२ । योजि
 तः ॥ द्वितीयकोष्ठकस्वरूपावल्ली भवति ॥ एव
 मग्रेऽपि ॥ एवं कृते सति अन्तिमकोष्ठस्व
 रादिकं तेनैव चालकेन रहितं सत् द्वितीयपक्ष
 स्वरूपादिकतुल्यं भवति ॥ तदा शुद्धो यं
 क्रमः ॥ अन्यथा अशुद्धः । एवं वल्ली ॥ ७

दाहरणं ॥ प्रथमपक्षस्त्रवारान्तिकं ॥ १४॥
 ६॥ ४६॥ २४॥ तिथौवारचणकोयुक्तः ॥
 १५॥ ० घटो ४६ प० २४॥ एतन्मध्येचा
 लनांको० ५७॥ ३६॥ रहितः जातं द्वितीय
 कोष्ठस्त्रवारान्तिकं ॥ १५॥ ०॥ ४८॥ २६॥
 ५४॥ एवं प्रथमपक्षस्य वल्ली ४१॥ ४॥ ४६
 मध्येचालनांको २॥ ८॥ ३३॥ ३२ युक्तः जा
 ताद्वितीयावल्ली ४३॥ १३॥ १२॥ ३२ एव
 मग्रेपि ॥ तथा कृते जातं ॥ एवं कृते
 द्वितीयपक्षस्त्रेतिथ्यादितुलां षोडशको
 ष्टकस्त्रेतिथ्यादिकं जातं ॥ अथ वलां
 यजूर्वां को भवति तत्तुलां तिथिसौम्यस्य को
 ष्टको ग्राह्यः वल्ली रश्मिर्वां कादधस्त्राया
 षटिका भवति । तन्मूलं तदा सन्नतिर्यक्पं
 त्तिस्त्रेष्टिकायां तत्कोष्ठकादधस्त्रेष्टिका
 भिः सहांतरं कार्यं ॥ तद्वनर्णसंज्ञकं

१०	०	५	०	०
११	५	५	५	५
१२	५	५	५	१२
१३	०	५	५	५
१४	५	५	५	५
१५	५	५	५	५
१६	५	५	५	५
१७	५	५	५	५
१८	५	५	५	५
१९	५	५	५	५
२०	५	५	५	५
२१	५	५	५	५
२२	५	५	५	५
२३	५	५	५	५
२४	५	५	५	५
२५	५	५	५	५
२६	५	५	५	५
२७	५	५	५	५
२८	५	५	५	५
२९	५	५	५	५
३०	५	५	५	५
३१	५	५	५	५
३२	५	५	५	५
३३	५	५	५	५
३४	५	५	५	५
३५	५	५	५	५
३६	५	५	५	५
३७	५	५	५	५
३८	५	५	५	५
३९	५	५	५	५
४०	५	५	५	५
४१	५	५	५	५
४२	५	५	५	५
४३	५	५	५	५
४४	५	५	५	५
४५	५	५	५	५
४६	५	५	५	५
४७	५	५	५	५
४८	५	५	५	५
४९	५	५	५	५
५०	५	५	५	५
५१	५	५	५	५
५२	५	५	५	५
५३	५	५	५	५
५४	५	५	५	५
५५	५	५	५	५
५६	५	५	५	५
५७	५	५	५	५
५८	५	५	५	५
५९	५	५	५	५
६०	५	५	५	५
६१	५	५	५	५
६२	५	५	५	५
६३	५	५	५	५
६४	५	५	५	५
६५	५	५	५	५
६६	५	५	५	५
६७	५	५	५	५
६८	५	५	५	५
६९	५	५	५	५
७०	५	५	५	५
७१	५	५	५	५
७२	५	५	५	५
७३	५	५	५	५
७४	५	५	५	५
७५	५	५	५	५
७६	५	५	५	५
७७	५	५	५	५
७८	५	५	५	५
७९	५	५	५	५
८०	५	५	५	५
८१	५	५	५	५
८२	५	५	५	५
८३	५	५	५	५
८४	५	५	५	५
८५	५	५	५	५
८६	५	५	५	५
८७	५	५	५	५
८८	५	५	५	५
८९	५	५	५	५
९०	५	५	५	५
९१	५	५	५	५
९२	५	५	५	५
९३	५	५	५	५
९४	५	५	५	५
९५	५	५	५	५
९६	५	५	५	५
९७	५	५	५	५
९८	५	५	५	५
९९	५	५	५	५
१००	५	५	५	५

भवति ॥ यदाअधस्वष्टीमध्ये शृङ्खलदाध
नसंज्ञकं अंतरंभवति ॥ अन्यथाचट्टणमं
ज्ञकं भवति ॥ यदाचतुः पंचाशत्तिर्यकंपंक्तौ

षटिकादिकं फलं गृहीतं तदा तदधो षटि
 काया अभावात् ॥ केन सह अंतरं कार्यमि
 त्याह । तिर्यक्पंक्तौ शून्य षटिकायां वल्ली
 स्योर्ध्वा कतुल कोष्टकादधरकुषटिकाभिः स
 ह अंतरं कार्यमिति ॥ अत्रोदाहरणं ॥
 वल्ली । ५३ । ५६ । १० । त्रिपंचादशदधरकु
 तिर्यक्पंक्तौ चतुः पंचाशत् षटिकायाः षट्का
 दिकं ॥ ८ । ५२ चतुःपंचाशत् कोष्टकाद
 धरकु तिर्यक्पंक्तौ शून्य षटिकायां षट्कादिकं ॥
 ६ । ५ । अनयोरंतरं १३ एवं बुद्धिमतां ज्ञे
 यं ॥ तदनंतरं तिर्यक्पंक्तौ या षटिका गृहीता ता
 वल्लीरकुषटिकामधो शेषाः शेषाया षटिकाः
 पलानि भवन्ति तेनांतरेण गुण्यानि पञ्चात् षट्
 भिर्भक्ते लब्धानि एतानि पूर्वस्कापित षटिमधो
 रहितानि सहितानि कार्याणि तद्यथा ॥ यदा
 धनमंतरं तदा सहितानि ऋणं तदा रहितानि
 कार्याणि ॥ एवं कृते या षटिकाः पलानि च भ

संवारंगकृतितदापूर्वस्मिन् न्वारेषष्टिवटिकात्मिकातिथिस्त्रया ॥
 यदैकवारं तिथिद्वयं भवेत्तदायमदिनं ॥ तदापूर्वोनापराका
 र्यासास्यष्टाभवेत् ॥ अनयारीत्यानक्षत्रयोगसाधनं ॥ अथउदाहर
 णं ॥ प्रथमपक्षसंप्रथमकोटस्यावल्ली ४१ । ४ । ४८ अत्रवल्यामू
 र्ध्वंकेएकचत्वारिंशद्वर्तते इतिकारणात्तिथिसौरमस्यैकचत्वा

वंतिताः कोष्ठकरकवटोमधायोजास्यष्टा व
 टिकाभवंति ॥ तिथिरेववारमुद्धंवाअग्नि

	१४	१५	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
वा०	शु०	श०	र०	च०	मं०	बु०	वृ०	श्रु०	श०	र०	च०	मं०	बु०	गु०	शु०
ख०	५२	४६	४७	४६	४७	४८	५२	५६	६०	१	६	११	१६	२०	२३
प०	२४	२५	३३	५२	३०	३१	३५	४४	०	३५	४६	५४	३१	३२	१

रिंशत्कोष्ठकादधस्त्ववल्यां षटिकाचतुष्टयंवर्त
 ते इतिकारणात्तिर्यक्पंक्तौ शून्यषटिकाया
 षट्यांकः ३ । ५ अयं अधस्त्वषटिकामध्ये
 २ । ५८ नशुध्यति अतः अपूर्वषटिकाम
 ध्येशोधितः ७ पलाद्यं चरणसंज्ञं ॥ अ
 चांतरे क्रियमाणेषटिस्कानेशून्यमेवावशिष्यते व
 ल्लोस्यषटिकाशून्येन गुणिताः शून्यमेव जातं ष
 ट्भक्तेशून्यमिति कारणात् ॥ षटोस्थानेशून्य
 त्यागः क्रियते फलं पलात्मकमंतरंगृह्यते वल्लो
 स्त्वषटिकादिकं । ४ । ४८ इदं तिर्यक्पंक्ति
 स्त्वशून्यषटोभिरहितं जातं । ४ । ४८ । इदं
 मंतरेण गुणितं । ३३ । ४३ । षड्भक्तं लब्धा
 निपलानि ५ एतानि पूर्वषटोमध्ये । ३ । ५ ।
 रहितानि जातानि षटोपलानि ॥ ३ । ० । ए
 तानि पूर्वस्कापितप्रथमपक्षस्य प्रथमकोष्ठषटोः
 फलमध्ये । ४८ । २४ । युतानि जातानि चै
 व शुद्ध १४ षड्गौषटोपलानि । ५२ । २४ । ए

वमग्रेपिबोध्यं तथाकृतं जातः प्रथमः पक्षः एत
 दुदाहरणे परिगणकेन गणिते क्रियमाणेयत्र
 कुत्रापि अंकमध्ये अंतरं पततितर्हि सममनदोषः
 अस्माभिः शुद्धपुस्तकोपरिकृतमस्ति ॥ ॥ अ
 यनक्षत्रसाधनं ॥ इष्टशकमध्ये । १५ । ५१ ।
 पुस्तकीयशकेशोधिते १५४४ शोधितेशेषं ७
 शकादधस्कांकः । २४ । ५ । ६ । ३८ शेषाद
 धस्कांकः । १६ । २ । ६ । २३ । अनयोर्योगे
 जातं ४० । ७ । १६ । १ देशान्तरफलः ४७
 सहितं ४० । ७ । १६ । ४८ उर्ध्वार्किसप्तविं
 शतिभिस्तटे जातं १३ तदधः सप्ततटे जातं ०
 एवं जातं १३ । ० । १६ । ४८ वर्षादौ तिथ्या
 दिकं ॥ यस्मिन्दिने तिथ्यारंभो भवति तस्मि
 न्नेव दिने नक्षत्रयोगारंभ इति व्याप्तिर्नास्ती
 ति ॥ तद्दिनात्पूर्वापरदिने वा भवति ॥ चैत्र
 शुद्ध १५ शनौ हस्तनक्षत्रप्रवृत्तिः ॥ शकादध
 स्कावल्ली ५३ । ५५ । २१ शेषादधस्कावल्ली

४८ । ५ । ६ । योगः ४२ । ० । ३० जातान
 क्षत्रवल्ली इदं नक्षत्रादिकं वल्ली सहितं चतुर्दश
 स्थाने स्थाप्यं ॥ अधिमासश्चेत्यं च दश
 स्काने स्थाप्यं ॥ अनुक्रमेण तत्तत्पक्षस्कनक्षत्र
 गुक्कायोज्याः ॥ तद्यथा ॥ प्रथमस्काने शून्य
 कोष्ठकादधस्कं योज्यं ॥ द्वितीये प्रथमं ॥ ए
 वमग्रेऽपि ॥ तदधस्कवल्लीषु योज्या ॥ एवं कृते
 जातं प्रथमपक्षस्कं वारादिकं ॥ ० । १६ । ४८
 द्वितीयपक्षस्कं ६ । ३६ । ५८ प्रथमवल्ली
 ४२ । ० । ३० द्वितीयवल्ली ४१ । ३१५७ । एव
 मग्रेऽपि ॥ अथ तत्तत्पक्षादिषु वारादौ तत्तत्पक्ष
 क्षालनानि सहितानि कार्याणि ॥ वल्लीषु चा
 लनानि धनानि कार्याणि प्रतिपक्षसमविंशति
 कोष्ठकाः ॥ तत्र प्रथमकोष्ठे प्रथमकोष्ठस्कनक्षत्रादि
 कं स्थाप्यं ॥ तदधस्कात्तत्तत्पक्षवल्ली
 स्थाप्या ॥ तदन्तरं प्रथमकोष्ठस्कनक्षत्रादि
 कं यथास्मिन्मेव ॥ तन्मध्य एकोयुक्तः का

र्यः । द्वितीयकोटस्थनक्षत्रवारौ भवतः ॥ एव
 मग्रेपि ॥ तथा प्रथमकोटस्त्वनक्षत्रावलीयथास्थि
 ता एव ॥ तन्मध्यस्थं घट्यादिश्चालनां को
 ० । ४४ । ४८ युक्तः सन् द्वितीयकोटस्त्वनक्षत्रा
 दिकं भवति ॥ तथा प्रथमकोटस्त्वनक्षत्रावलीयथा
 स्थितैव ॥ तन्मध्यस्थं घट्यादिश्चालनां को
 २ । १३ । १६ । योजितः सन् द्वितीयकोट
 स्त्वनक्षत्रावली भवति ॥ एवमग्रेपि ॥ उदाहरणं ॥
 प्रथमकोटस्त्वनक्षत्रादिकं १३ । ० । १६ । ४८
 वारेणैको युक्तः । नक्षत्रेणैको युक्तः ॥ १४ घटी
 पलं १६ । ४८ एतन्मध्यश्चालनां को
 ० । ४४ । ४८ युक्तः जातं द्वितीयकोटस्त्वनक्षत्रा
 दिकं १४ । १ । १७ । ३२ । ४८ एवं प्र
 थमपक्षस्त्वनक्षत्रावली ४२ । ० । ३० मध्यश्चालनं
 २ । १२ १५ ३३ युक्तं जाता द्वितीयावली
 ४४ । १२ । ४६ । ३३ । एवमग्रेपि ॥ प्रथम
 कोटस्त्वनक्षत्रावली ४२ । ० । ३० । नक्षत्रसौ

रभसप्रद्विचत्वारिंशत्कोटकादधस्कृशूनप्रव
 टिकायावद्याद्यंकः १ । ४७ अधस्यांकः
 १ । ४२ अंतरं ५ ऋणं अनेन वल्लीस्कृषटी०
 ३० । पलानिगुणितानि १५० षट्प्राभक्तेफ
 लानि २ । ३० । षड्भिर्भक्तेपलानि ० । २५
 पूर्वषटिकामध्ये १४७ रहितानि १४६ । ३४ ।
 एतानि पूर्वस्कापितप्रथमपक्षसप्रथमकोट
 स्यषटीपलमध्ये १६ । ४८ युतानिजाताषटि
 का १८ । ३५ एवचैवशुद्ध १५ शनौहस्तन
 क्षत्रस्पष्टिकादि ॥ एवमग्रेपि ॥ ॥ इति न
 क्षत्रसाधनं । अथयोगसाधन ॥ इष्टशक १५ । ५१
 मध्ये पुस्तकीयशके १५४४ शोधितेशेषं ७
 शकादधस्यांकः २४ । ५ । ११ । ५७ शेषाद
 धस्यांकः १६ । २ । ५ । ६ शकादधस्यावल्ली
 ५३ । ५६ । ३८ शेषादधस्यावल्ली ४८ । २ । २८
 वारादिकयोगेजातं १४० । ७ । १७ । ४७ देशांत
 रपलैः सहितैः ४० । ७ । १७ । ४७ उध्वी

केसप्तविंशतितष्टेजातं १३।७।१७।४७।
 वारेषुसप्ततष्टेजातंपूर्णं ॥ वल्लीयोगः
 ४१।४८।६। योगादिकंवल्लीसहितंच
 तृदशस्कानेस्काप्यं ॥ अधिमासश्चेत्पंचदश
 स्कानेस्काप्यं ॥ अथानुक्रमेणतत्तत्पक्ष
 स्कयोगगुह्यायोज्याः ॥ तद्यथा ॥ प्रथमस्काने
 शून्यकोष्ठकादधस्कंवारादिकं । ०।०।०।
 योजितेजातं ०।१७।४७। वल्लीषुयोजि
 तावल्ली । ४१।५८।६। एवंद्वितीयकोष्ठे
 प्रथमकोष्ठस्कंवारादिकं ४।२७।२४।
 योजितं । ४।४५।११। वल्ली ५५।२६।२५।
 वल्लीषुयोजिताजातावल्ली ३७।२६।१।
 एवमग्रेपि ॥ प्रथमस्कयोगादिकं १३।०।
 १७।४७। योगस्कानेएकोयुक्तः वारेएको
 युक्तः षटीपलमध्ये । १८।४७। षट्यादिद्वा
 लनांको । ३।२५।४६। रहितः जातं द्वि
 तीयकोष्ठकस्थं योगादिकं १४।१।१४।

२१।१५ एवं प्रथमपक्षस्कुवलीमध्ये चालनां
 को २।३।१३।१८। योजितः ज.ताद्विती
 यकोटस्यावल्ली ४४।२।११।८ एवमग्रे
 पि ॥ प्रथमकोटस्कावल्ली ४१।५६।६ योग
 सौरभस्यैकचत्वारिंशत्कोटकादधस्कुचतुः
 पञ्चाशत्षटिकायाषट्यांकः १।४२। अध
 स्कांकः १। ३७ अंतरं कृत्वा अनेन वल्ली
 स्कुवलीपलानि ५। ६ गुणितानि षट्मकाल
 बंधपलानि ४।१५ एतानि पूर्वषटिकामध्ये
 १।४२। रहितानि १। ३८ जातानि षटी
 पलानि एतानि पूर्वस्कापित षटीपलमध्ये यु
 तानि जातानि चैव शुद्ध १५ अनौ व्याघातयो
 गषटो १६ पलानि २५ एवमग्रे पितथा क
 ते जातः प्रथमपक्षः ॥ अथेति यादिसाधनं ॥
 वर्षमध्ये यस्मिन्मासे यातिथिरपेक्षते तत्तिथि
 पर्यंतं चैत्रादिप्रतिपदमारभ्य तिथयः स्थापयाः
 ॥ ताः वर्षादिति याहीनाः कार्य्याः शेषाः सौरव

प्रीदेरिष्टदिनपर्यंतं तिथयो भवन्ति ॥ अभीष्ट
 नक्षत्रयोगसाधने तास्तिथयो द्विष्टाः एकवष
 ट्त्रिंशदंशेन हीनाः ॥ अपरत्र द्वाविंशंशेन
 युताः कार्याः । निरवयवे नो भयत्रापि वर्षादि
 तो नक्षत्रयोगा भवन्ति ॥ तिथयः पंचदशभक्ताः
 कार्याः ॥ नक्षत्रयोगौ सप्तविंशतिभक्ताः फलं
 निरवयवं ग्राह्यं ते तिथिनक्षत्रयोगकोष्टाः स्युः ।
 एतत्कोष्टकादधसूक्ष्मसूक्ष्मसूक्ष्मं वारादिकं
 सूक्ष्मं ॥ वल्लीचसूक्ष्मं प्रा ॥ वारादिकमध्ये
 वर्षादिसूक्ष्मदेशां रतसंस्कृतं वारादिकं योज्यं
 वज्रोषु वल्लीयोज्या ॥ तदनंतरं वारस्थाने पंच
 दशभागावशेषास्तिथियोगयुक्ताः कार्याः ॥
 वारस्थाने सप्तविंशत्तटं कार्यं एवं नक्षत्रयोगौ
 वर्षादिस्थनक्षत्रयोगाभ्यां सहितौ कार्यौ ॥
 सप्तविंशत्यधिके सप्तविंशतितटं कार्यं अभीष्ट
 नक्षत्रयोगौ भवतः ॥ अभीष्टतिथिस्तु ज्ञाय
 ते एवेति न तदानयने वल्लीविधेयः ॥ वारादि

कमधे।स्वस्ववर्षादिसूक्ष्मदेशान्तरसंस्कृतं वा
 रादिकं योज्यं वल्लीषु वल्लीयोजया ॥ वार
 सूक्ष्मानेष्वनक्षत्रयोगायुताः कार्याः ॥ वार
 स्थाने सप्तभिस्तृप्तं कार्यं ॥ तदनन्तरं स्वस्वचा
 लकाः शेषतिथ्यादिना गुण्याः ॥ चालकश्चेत्थ
 नस्तदा षट्स्त्रिस्तान्युक्ताः कार्याः ॥ ऋणेरहि
 तः यदानशुद्धयति तदा वारादेको ग्राह्यः ॥
 एवमेव वल्ली ॥ एवं तिथिनक्षत्रयोगानां वा
 रादिकं भवति ॥ वल्ली सहितं ॥ अस्मात्
 प्राग्वत्स्वस्वसौरभो परिषटिकाः साध्याः अ
 भीष्टतिथ्यादेः स्पष्टा षटिका भवन्ति ॥
 ॥ उदाहरणं ॥ शके १५५१ वैशाख १०
 षष्ठा द्यानयनं तत्र चैत्रशुद्ध १ प्रतिपदमार
 म्भदशमीपर्यंतमिष्टतिथयः ॥ २५ वर्षादि
 तिथ्या १४ हीना ११ पंचदशभिर्भक्ताः फलं
 शेषं ११ तिथिगुह्यं शून्यकोष्ठकादधस्त्वं
 वारादिकं ॥ ०।०।० वल्लीच ०।०।०।

इदं वर्षादिकं वारादिभिः । ६ । ४६ । २४ यु
 तं वारस्थाने शेषतिथि ११ भिर्युक्तं सप्ततष्टं जा
 तं वारादिकं ३ । ४६ । २४ । वल्लीयोजिता
 ४१ । ४ । ४६ चालकः ० । ५७ । ३६ शेष
 तिथिभिर्गुणितः । १० । ३३ इदं वटीरुक्कानेर
 हितं जातं ३ । ३८ । ५१ । वल्लीरुक्काने चालकः
 २ । ८ । ३३ । ३२ शेषतिथिभिर्गुणितः
 २३ । ३४ अनेन वल्लीयुक्ता जाता वल्ली ४ । ३८
 । ५२ आभ्यां प्राग्वज्जाता वैशाखकृष्ण १० बु
 धे वटिका १६ पलानि ३१ एताः पूर्वा नीत
 तुल्या जाता अस्यां तिथौ नक्षत्रयोगानयनं ॥
 शेषतिथयः ११ स्वषट्त्रिंशदंशेन रहिता जा
 ताः ११ पुनस्ता एव तिथयः स्वद्वाविंशत्यंशेन
 युक्ता ११ जातौ नक्षत्रयोगौ ॥ अनयो रूध्वं
 सप्तविंशतितष्टं फलं शून्यकोटकः । नक्षत्र
 गुक्कृष्णं शून्यकोटकादधरुक्कं वारादि । ० । ०
 । ० वल्ली । ० । ० । ० । योगगुक्कं शून्यकोटकरुक्कं

वारादि ॥ ०० । ० वल्ली । ० । ० । ० नक्षत्रा
 दिकं वारादिकं वारस्थानेष्वनक्षत्रैर्युतं ११
 । ० । ० इदं वर्षादिस्थकोष्ठस्थनक्षत्रवारोदि
 मि ० । १६ । ४८ । युतं सप्ततष्ठं वारादिकं
 ४ । १६ । ४८ वल्लीषु वल्लीयुक्ता ४२ । ० । ३०
 जाता वल्ली ४२ । ० ३० एवमेव जातं योगवा
 रादिकं । १७ । ४७ वल्ली ४१ । १५६ । ६
 नक्षत्रचालकः । ४४ । ४८ शेषनक्षत्रैर्गुणि
 तः ८ । १३ इदं षटीस्थाने युतं जातं नक्षत्रवा
 रादिकं ४ । २५ । १ वल्लीचालकः । २ । २ ।
 १६ । ३३ शेषनक्षत्रैर्गुणितः २४ । १५ । २
 । ३ अनेन वल्लीयुता जाता वल्ली ६ । १५ । ३२
 पूर्वानीत नक्षत्रमध्ये वर्षादिस्थनक्षत्रं ३ युतं
 जातं २४ शततारकानक्षत्रं ॥ एवं प्राप्त्वज्जा
 तं ॥ वैशाखशुक्लैकादश्यांगुरौ शततारका
 नक्षत्रसप्तषटिकाः ३ पलानि ११ अथ योगवा
 रादिस्थचालकः ॥ ३ । २५ । ४६ शेषैर्गु

णितः ३७।४३।३६ इदंघटीस्त्रानेरहितं
 जातं ३।४०।४ वल्लीखचालकः २।३।
 १३। ८ शेषयोगैर्गुणितः ३२।३५।२४।
 २८ अनेन वल्लीयुता जाता ४।३४।३० पूर्वा
 निलयोगमध्ये ११ वर्षादिखयोगेयुक्ते जातः
 भुक्तयोगः ॥ २४ एवंजातं वैशाखकृष्णदश
 मरां बुधयोगघटिकाः १२ पलानि १० कदा
 चिन्नक्षत्रयोगौ अग्निसतिथौ गच्छतः तदाशे
 षनक्षत्रयोगयोरेकोरहितः कार्यः ॥ अथसं
 क्रान्तिमहानक्षत्रसाधनं ॥ इष्टशक १५।५१
 मध्ये पुस्तकीयशके १५।४४ शोधितेशेषं ७
 शकादवख्यं वारादिकं ॥ ५।४१।१७ शेषाद
 वख्यं वारादिकं १।४८।४० अनयोयोगे जातं
 ०।२६।५७ देशान्तरपलैः ४७ सहितं जातो
 वदपः १०।३०।४४। अयं द्वादशस्योपःक्रमेण मेषा
 दिद्वादशसंक्रान्तिर्ज्ञेयः तः कार्यः द्वादशसं
 क्रान्तयः स्युः अवदपमध्ये मेषसंक्रान्तिर्ज्ञेयः पक्षी

००० युक्तःजातामेषसंक्रान्तिः ०।३०।४४ एवं
 चैवशुक्लपौर्णिमासगांशनौआसुषटीषुमेषसं
 क्रान्तिप्रवेशः ॥ वृषसंक्रान्तिक्षेपकः २।५७
 ११ अदपमध्येयुतोजातः । ३ । २७ । ४५ ।
 भौमवारेआसुषटीषु २७ । ४५ वृषसंक्रा
 न्तिप्रवेशः ॥ एवंमिथुनादिष्वपि ॥ एवमद
 पः सप्तविंशतिस्थानेस्थाप्यः ॥ अश्विन्यादि
 सप्तविंशतिक्षेपकैर्युक्तः कार्यःतत्तन्नक्षत्रप्रवे
 शोभवति । अश्विनीध्रुवकः ० । ० । ० अ
 दपमध्ये ० । ३० । ४४ युक्तःअश्विनीप्रवेशः ।
 एवमग्रेपि ॥ चैवशुक्ल १५ शनौआसुषटी
 षु ३० । ४४ अश्विनीप्रवेशः ॥ संक्रमात्सं
 क्रमस्तिंशद्दिनांतेप्रायोभवति ॥ नक्षत्रान्नक्ष
 त्रप्रवेशश्चतुर्दशदिनांतरेभवति ॥ अतस्तिं
 शद्दिनांतरेचतुर्दशदिनांतरेस्वस्ववारक्रमेण
 राशिनक्षत्रप्रवेशौलेख्यौ ॥ अथसावनसंक्रा
 मणसाधनं ॥ यस्मिन्राशौसायनसङ्क्रा

न्तिरपेक्षते तद्वाशावयनांशाः शोभ्याः । सरा
 श्यादिः सूर्यो भवति ॥ तदा सन्नपञ्चांगाव
 धिस्थसूर्येण सहान्तरं कार्यं ॥ तस्य कलाः का
 र्याः सूर्य गत्याभाज्याः फलं दिनाद्यं ग्राह्यं
 तदवधिस्थवारादौ सहितं रहितं कार्यं ॥ त
 द्यथा ॥ यदावधिस्थसूर्यादूनो भवति तदा स
 हितं । अधिकं रहितं कार्यमिति ॥ तस्मि
 न्वा रेसायनसंक्रांतिर्घटिका भवन्ति ॥ उदाह
 रणं ॥ शकः १५ । ५१ सायनदृषसंक्रांतिः
 साध्यते ॥ अयनांशाः १६ । ५७ एकराशी
 मध्ये शोधिता जातः सूर्यः । ० । १३ । ३ अ
 स्या सन्नो वैशाखशुक्ल ३ शनौ अवध्यर्कः ० ।
 १३ । ३८ । ३६ अनयो रन्तरं कलाः ३५ ।
 ३६ अवधिस्थार्कः गतिपलाकलाभिः ५८ ।
 १२ भक्ताः फलं दिनाद्यं ० ३६ । ४५ अवधि
 स्थवारादिकमध्ये ० । २६ । २७ रहितं जा
 तं वैशाखशुक्ल १२ भृगौ सायनदृषसंक्रांति

घटिकाः ५२ । ४२ अस्याप्रशंसा ॥ तास्वेव
 पुण्यातिशयं सुनीन्द्रावशिष्टमुखाजगदुक्तं हां
 तः ॥ सद्युक्ति युक्तं च विलोक्यते दः पदं न चैत
 द्वयवहारयोग्यं ॥ इति दिवाकरपद्यं ॥ अथ
 गृहसाधनं ॥ तत्रादौ वल्लीसाधनं ॥ इष्टशकम
 ध्ये पुस्तकीयशकेशोधितेयच्छेषं तत्प्रमितको
 ष्टकादधस्यां कसमध्ये पुस्तकीयशकादधस्यां को
 योजितस्तदधस्त्वारयोर्योगः कार्यः रव्यादि
 वर्तमानो वारो ज्ञेयः ॥ एवं कृते इष्टवर्षात्
 प्रथमवर्षे फाल्गुनीपौर्णमास्युत्तरं यामावा
 स्यात् स्यात्मागतवासरे अर्धरात्रिसमये गृहव
 ल्लीभवति ॥ कदाचित्पूर्वपरदिने वा भवति
 यस्मिन्दिने आगतवासरो भवति ॥ तस्मि
 न्दिने गृहवल्ली ज्ञेया ॥ अत्रवारसौवर्षाधा
 न्यं ॥ तदनन्तरं एतद्वल्लीस्य दिनमारभ्य मेघ
 संक्रांतिदिनपर्यंतं अन्तरालदिवसैर्वल्लीचतु
 र्धां को वृत्तः कार्यः सामेष संक्रान्तावर्धरात्रसत

येगृहवल्लीभवति ॥ मेषसंक्रान्तिवल्लीचतुर्था
 केसप्तयेज्याः सप्तदिनान्तरेवल्लीभवति ॥ ए
 वमग्रेपि ॥ अवधिस्यवल्गुपरिमध्याःस्पष्टा
 गृहाःसाध्याः ॥ अथमेषसंक्रान्तिदिवसेमध्य
 मागृहाःसाध्याः ॥ देशान्तरबीजसंस्कृताः
 कार्याः ॥ तेषुसप्तगुणिताःस्वस्वमध्यगति
 र्योज्या ॥ तेअगिमावधिस्याभवेन्ति ॥ एवम
 ग्रेपि ॥ अथात्रयस्मिन्मासेवस्मिन्पक्षेगृ
 हचालनमपेक्ष्यते ॥ तत्तत्पक्षमासचालना
 निप्रथमगृहदिनंवल्यांयोज्यानि ॥ एवंकृते
 तत्पक्षेमासेगृहवल्लीभवति ॥ अस्मिन्दिने
 गृहसाधनमपेक्ष्यतेतावद्भिर्दिनैर्वल्लीचतुर्थी
 कोयुक्तःतावद्भिर्दिनैर्द्वारोयुक्तःसप्ततष्टःका
 र्यः ॥ एवंकृतेद्वष्टवारःसएववल्लीस्थोवारआ
 यातितदाभीष्टदिनेगृहवल्लीभवति ॥ अथात्र
 भीष्टवारोनायातितदादिनद्वयेनएकेनदिने
 नवावल्लीचतुर्थीकोयुक्तःकार्यःयथाभीष्टोवारः

आयातितथैवकार्यः ॥ पक्षवल्लीसंस्कारश्च
 वशुद्धप्रतिपदमारभ्यवर्तते ॥ इयंगृहवल्ली
 पूर्वमेवचतुर्दश्यांश्चमावासायांवाआयाति ॥
 इतिकारणात् ॥ अयंसंस्कारउक्तः ॥ अथ
 वारानयनं ॥ गृहवल्लीषष्ट्यासर्वाणिताकार्या
 हरगणोभवति ॥ पश्चात्सप्ततष्टेवच्छेषंतत्प्र
 मितशुक्लवारमारभ्यवर्तमानोवारोच्चेयः ॥
 अबोदाहरणं ॥ शके १५३४ वैशाखशुद्ध १५
 गृहसाधनंक्रियते ॥ इष्टशक १५३४ मध्ये पु
 स्तकोयशके १५१४ शोधितेशेषं २० शेषा
 दधस्यांकः ० । २ । २ । ४ बारः २ शकाद
 धस्यांकः ७ । ५६ । ८ । ५२ बार ५ अनयो
 र्योगः ७ । ५८ । १० । ५ बारयोर्योगः ७ सप्तत
 टः शनिवारेजातावल्ली ७ । ५८ । १० । ५६
 । एतन्मध्ये वैशाखशुद्ध पौर्णमासीत्यपक्षव
 ल्ली । ० । ० । ० । ८४ युताजातावैशाखशुद्ध
 १५ अर्धरात्रिसमयेगृहवल्ली ७ । ५८ ११ । ४१

वारेषु ० वारो २ युक्तः २ जातः सोमवा
 रः ॥ इयंग्रहवल्लीरव्यादिसर्वग्रहसाधने उ
 पउक्ता ॥ अत्रेदमवधेयं ॥ प्रथमतश्चैवादी
 निकवटग्रहदिनवल्लीतोवक्ष्यमाणरीत्यासूर्यः
 सावः स यदि अपेक्षितार्कसमस्तदा शुद्धा अन्य
 था अशुद्धा ॥ यदि चार्कः एकराशि न्यूनाधि
 का तदा वल्लीतलांके खरामायोज्याः शोध्याः
 परेपिक्रमादयंदेयं हेयं वा ॥ उदाहरणं ॥
 दृष्टशकः १५५८ उक्तवज्जाता वल्ली ८।०।३६
 ।३७ । वारश्च ५ वल्यस्य सूर्यः ११०।२६।४५।
 २२ । अपेक्षितमीनार्कादूनइति वल्लीचतुर्थ्या
 के खरामायोजिता जाता वल्ली ८।०।३७
 ।७ इव योजनाद्वारश्च ० एतद्वल्यस्य सूर्यः ११
 । १६ । २६ । २७ अपेक्षितार्कसमइति
 १५५८ । अस्मिन् चैवादितः प्रागसाध्यां वल्लीश
 नौ जाता शुद्धा एवमधिकत्वे द्रष्टव्यं ॥ अतए
 वोक्तं दिवाकरेण ॥ अपेक्षितार्कादिति ॥

॥ अथग्रहसाधनं ॥ स्वस्ववाटिकायां वल्ल्यां
 यश्चतुर्थांकः तत्प्रमितकोष्ठकस्याश्चतारोंकास्या
 ष्याः ॥ तदनंतरं वल्लीद्वितीयांकतुल्यकोष्ठकस्य
 प्रथमांकविहाय चतारोंकास्याः ॥ ततो व
 ल्लीद्वितीयांकतुल्यकोष्ठसोर्ध्वांकद्वयं विहा
 य चत्वारोंकास्याः । ततो वल्लीप्रथमांक
 तुल्यकोष्ठसोर्ध्वांकद्वयं विहाय चत्वारोंका
 स्स्याः ॥ ऊर्ध्वांकास्त्याज्याः ॥ ततस्तेषां यो
 गः कार्यः । ऊर्ध्वांकषष्ठ्यधिकः प्रदितष्टः कार्यः
 साग्रहवल्लीवशादिर्भवति ॥ रविचंद्रादिवल्ली
 भिन्नालेख्याः ॥ अग्रे उपयुक्तत्वात् ॥ तदनंत
 रं ग्रहवल्लीषट्गुण्यांशं आदिकं स्यात् ॥ अंशा
 त्रिंशद्भक्ताराशयो भवन्ति ॥ एवमर्धरात्रस
 मये राश्यादिग्रहा भवन्ति ॥ चंद्रोच्चबुधभृगु
 वल्लीनां विशेषः ॥ उक्तवच्चंद्रोच्चवल्लीकार्या ॥
 तस्या ऊर्ध्वांके पंचचत्वारिंशद्भुक्ता कार्या तद
 नंतरं चंद्रवल्लीमध्ये शोध्यते तदनंतरं षड्गुणि
 ता कार्या चंद्रोच्चं भवति ॥ यदा वल्लीमध्ये वल्ली

नमुव्यतितदोर्ध्वाषष्ठियुताकार्या ॥ बुधशुक्रो
 चवल्लीरविवल्लीमध्ये शोध्यातदनंतरं षड्गुणि
 ताकार्याबुधशुक्रयोः शीघ्रोच्चं भवति ॥ एवं ग
 हसाधनांति रेखास्वदेशांतरयोजनघ्नीत्वादि
 नादेशांतरसंस्कारः कार्यः ॥ अधर्माचेच
 राभावाच्चरसंस्कारो न भवति ॥ उदाहर
 णं ॥ शके १५३४ वैशाखशुद्ध १५ वल्ली
 ७ । ५८ । ११ । ४० रविकाटिकायांचत्वारिं
 शत्कोटकादधस्त्रांकः ६ । ३४ । १४ । ४७
 एकादशकोटकादधस्त्रांकाद्यं कं विहाय चत्वा
 रीकाः ४८ । २४ । ५८ । ३६ अष्टपंचाश
 त्कोटकादधस्त्रांकः ३८ । ५८ । २० । ३४
 सप्तमकोटकादधस्त्रांकः १ । ५२ । ८ । १४
 चतुर्णांयोगेजातारविवल्ली १२ । ५ । ४६ ।
 ४१ । ५४ उर्ध्वाकेशष्टितष्टे शेषं ५ । ४६ । ४१
 । ५४ इदं षट्गुणंजातांशः ३४ । ५८ । ११
 २४ अंशास्त्रिंशद्भक्ताः सध्वंराशयः एवं रा

श्याद्योरविः १ । ४ । ५८ । ११ । चंद्रवल्ली
 ३५ । २ । १२ । १२ चंद्रः ७ । ० । १३ । १२
 चंद्रोच्चवली ५७ । ४१ । ६ । ३७ ऊर्ध्वांके
 शरवेद ४५ युक्ताजाता ४२ । ४१ । ६ । ३७।
 इदं चंद्रवल्लीमध्य ३५ । २ । १२ । १२ । र
 हितं जातं ५२ । २१ । ५ । २४ उच्चः १०
 । १४ ३३ भौमवल्ली ४८ । ५३ । ३६ । १८
 भौमं ६ । २६ । २१ । ३८ बुधोच्चवल्ली ५१।
 ३४ । ३३ । ५४ रविवल्ली ५ । ४८ । ४८ ।
 ५४ मध्य शुद्धाजातं बुधशीघ्रोच्चं २ । २५ ।
 ३० । ४८ । गुरुवल्ली २१ । ४३ । ३१ । ५८ ।
 गुरुः ४ । १० । २१ । १२ । शुक्रोच्चवल्ली ४३
 । ११ । ३० । १८ । रविवल्लीमध्य शोधिता
 जातं शुक्रशीघ्रोच्चं ४ । १५ । ११ । ६ । शनि
 वल्ली ५४ । १७ । ४१ । २ शनिः १० । २५ ।
 ४६ ६ । केतुवल्ली ३७ । ३० । ४४ । ४१ । के
 तुः ७ । १५ । ४ । २८ अयं राशीषट्कयुक्तो

जातोराजः १।१५।४।२८ अथवाकेतुव
 ल्यामूर्ध्वां केविंश३०द्युक्तोराजवल्लीभवति ।
 काश्यादेशांतरयोजनानि ६४ । ऋणानिरे
 खाखदेशांतरयोजनप्रीगतिग्रहस्याम्भगजैर्वि
 भक्ता ॥ लब्धाविलिप्ताः खचरोविधेयाः प्रा
 च्यामृणं पश्चिमतो धनं च द्रव्यादिना देशांतरक
 लाः ४७ ऋणं देशांतरसंस्कृतोरविः १।४।
 ५७।२४। चंद्रः ७।०।२।४० उच्चं १०
 ।१४। ६। ३८ भौमः ६।२६।२१।२३।
 बुधोच्चं २।२५।२७।३१। गुरुः ४।१०।
 २१।८। शुक्रोच्चं ४।१४।५८।५३ श
 निः १०।२५।४६।५। राजः १।१५।४
 ।३०। इष्टशकमधेय १५३४ नवसप्तेंदुरामाः
 ३१। ७६ योजिताजातंकलिगतं ४७१३
 कलिगतसप्तसहस्रांशो १००० आदिः ४।४२
 ।४३। शनिबीजधनं ॥ एतत्त्रयं शे १।३५।१५
 सहितं जातंबुधोच्चधनंतस्रधनं ६।१७।१

शनिबीजच्यंशेनरहितंजातं ३ । ८ । ३१ ऋ
 रांगुरोः ॥ शनिबीजंशुक्रोच्चैः ४ । ४२ ।
 ४६ बीजसंस्तं वधोच्चं ३ । १ । ४४ । ३२ ।
 गुरुः ४ । ७ । १२ । ३७ । शुक्रोच्चं ४ । १० ।
 १७ । ७ । शनिः ११ । ० । २८ । ५१ ॥ अथ
 क्वेद्विशेषउच्यते ॥ यदागृहदिनवल्लीअङ्क
 चतुष्टयमधेशून्यमायातितदागृहसाधनंकथं
 कार्यं ॥ यतोगृहवाटिकायांशून्यकोष्टकोना
 स्ति ॥ आदौशून्यकोटकमस्तीतिचेत्तत्रशून्य
 स्थानेषटिर्वर्तते ॥ इतिकारणात्शून्यकोष्ट
 कस्यभावाच्छून्यस्थानेफलाभावः ॥ तत्रअङ्क
 चययोगेगृहवल्लीभवति ॥ वाटिकायामंकवाटि
 कायामंकगृहणेशून्यस्थानेएकैकमंकंविहाय
 योजयमित्यनुवर्तते ॥ यदाशून्यस्थानेषटि
 स्थाप्यतेतदाशून्यकोटकादधस्यांकोग्राह्यः ॥
 एवमंकचतुष्टययोगेगृहवल्लीभवति ॥ एवंप्र
 कारद्वयेतुल्येभवतिवल्ली ॥ कल्पितावल्ली

७। ५८ । ० । ४० । रविवाटिकायांचत्वारिंशत्कोटकादधस्यांकः ६ । ३४ । १४ । २७ ।
 अष्टपञ्चाशत्कोटकादधस्यांकः ३८ । ५८ ।
 ० । ३४ सप्तमकोटकादधस्यांकः ३१ । ५२ ।
 ८ । १४ । एषांयोगेजातावल्ली १७ । २४ ।
 ४३ । १५ । अथवाग्रहदिनवल्ली ७ । ५७ ।
 ६० । ४० चत्वारिंशत्कोटकादधस्यांकः ६ ।
 ३४ । १४ । २७ । शून्यकोटकादधस्यांकः
 ५१ । २१ । ४१ । ४४ । सप्तपञ्चाशत्कोटकाद
 धस्यांकः ३१ । ५२ । ८ । १४ एषांयोगेजाता
 वल्ली ७ । २४ । ४३ । १५ । अथवाग्रहदिन
 वल्ली ७ । ५० । ६० । ४० चत्वारिंशत्कोटकादध
 स्यांकः ६ । ३४ । १४ । २७ । शून्यकोटकाद
 धस्यांकः ५१ । २१ । ४१ । ४४ । सप्तपञ्चाश
 त्कोटकादधस्यांकः ४७ । ३६ । ३८ । ४८ ।
 सप्तमकोटकादधस्यांकः ३१ । ५२ । ८ ।
 १४ । एषांयोगेजातासैवरविवल्ली १७ । २४ ।

४३ । १५ एवं सर्वग्रहेषु शून्यस्थानेषु शून्यकोट
 रश्च फलं चेद्गृह्यते तदा इयं वल्ली संपद्यते ८ ।
 ४६ । २४ । ५६ । तस्मादियमशुद्धा ॥ ए
 तदुत्पन्न एवेर्वि संपादात् ॥ यदा वलयाम् कचये
 शून्यं ॥ तदा ऊर्ध्वीकप्रमितकोटकस्य अध
 र्द्धाकमध्यं अंकचयं त्यक्त्वा चत्वारोऽङ्काः
 ह्याः सैव ग्रहवल्ली ॥ अथ रवीन्दोः स्पष्टीकर
 णं ॥ मन्दोच्चं रविमध्यशोध्यं मन्दकेन्द्रं भवति
 तस्य भुजांशांशाः कार्याः ॥ भुजांशतुल्यकोट
 कादधस्त्रिभागाद्य फलप्राप्त्यं ॥ तदग्रिमको
 टकस्त्रिफलेन सहांतरं कार्यं ॥ तेनांतरेण भु
 जांशादधस्त्रिंशत्कलायं गुण्यं षष्ठ्या भक्तं फलं क
 लाद्यं ग्राह्यं एताः कलाः पूर्वसंस्थापितफ
 लमव्येयुक्ताः कार्याः ॥ अग्रिमकोटकस्या
 धिकत्वात् ॥ अंशाद्य मन्दफलं भवति ॥ मेषा
 दिषट्के केन्द्रं कृणु ॥ तुलादिषट्के धनं ॥ अने
 वसंस्कृतो रविः स्पष्टो भवति ॥ अथ गतिसा

धनं ॥ फलादधसूक्तलायंगतिफलंग्राह्यं
 तदग्निमांतरेणभुजांशाधस्थंकलायंगुण्यंष
 ध्याभाजंफलंकलायंग्राह्यं एताः कलाः पूर्व
 स्थापितगतिकलामधेयसहितारहिताः का
 र्वाः अग्निमकोष्टकवशात् ॥ इदंस्वकीयम
 धागतौकर्कादिकेंद्रे धनं ॥ मकरादौकृत् ॥
 सास्पष्टागतिः ॥ अनयारीत्याचंद्रस्यस्यष्टी
 करणं ॥ अथोदाहरणं ॥ रवेर्मंदोच्चं २ ।
 १७ । १७ । ० । रविमधेयरहितंजातंरविमं
 दकेंद्रे १० । १७ । ४० । २४ असभुजांशाः
 ४२ । ११ । २४ द्विचत्वारिंशत्कोष्टकादध
 स्थंफलं १ । २८ । ३ । अग्निमकोष्टकस्थंफ
 लं ॥ १ । २८ । ४६ । अन्तरं १ । ४३ अनेन
 कलायं १८ । ३६ गुणितं ३३ । ३८ । षष्टि
 भक्तंफलंकलायं ० । ३३ । ३८ । इदंपूर्वस्था
 पितफलमव्ये १ । २८ । ३ । सहितंजातंर
 वेर्मंदफलं १ । २८ । ३६ । तुलादिकेंद्रत्वा

धनं अनेन संस्तुतो जातः स्पष्टः सूर्यः ॥ १ । ६
 । २६ । ० । कलादधस्थंगतिफलं १ । ३८ ।
 अग्निमांतरेण विकलात्मकेन कलाद्यं १८ ।
 ३६ । गुणितं ३८ । १२ । षष्टिभक्तं अग्निमां
 कस्य न्यूनत्वात् गतिफलमध्य १ । ३८ । र
 हितं जातं गतिफलं १ । ३७ मकरादिकेंद्र
 त्वत्कृष्णं अनेन मध्यमा गतिः ५६ । ८ । सं
 स्तुता जाता स्पष्टा गतिः ५७ । ३१ । अथ चंद्र
 स्पष्टीकरणं ॥ चन्द्रोच्चं चंद्रमध्यं शोधितं उ
 च्चं १४ । ६ । २८ चंद्रः ७ । ० । २ । ४०
 जातं चंद्रस्य मंदकेंद्रं ८ । १५ । ५६ । १२ ।
 उक्तवन्मन्दफलं धनं ४ । ५३ । ५३ अनेन सं
 स्तुतो जातः स्पष्टश्चन्द्रः ७ । ४ । ५६ । ३३ ग
 तिफलं १६ । ५७ धनं अनेन संस्तुता मध्या
 गतिः ७ । ६० । ३५ जाता स्पष्टा चंद्रस्य ग
 तिः ८०७ । ३२ ॥ अथ भौमादीनां स्पष्टीक
 रणं ॥ तत्र गुरुभौमशनीनां शीघ्रोच्चं मध्यमो

रविः ॥ बुधशुक्रयोःपूर्वसाधितमस्ति ॥ यो
 मध्यमोरविःसएवबुधशुक्रौ ॥ गृहमध्येही
 नंशीघ्रोच्चंकार्यंशीघ्रकेंद्रंभवति ॥ षट्भाधि
 कंद्वादशराशिभ्यःशोध्यंषट्भान्यूनंयथास्थि
 तमेव ॥ तस्यांशाःकार्याःअंशप्रमितकोष्ठ
 कादधस्यशीघ्रफलंभागादंशस्याप्यं ॥ अग्निमां
 तरेणकलाद्यंगुण्यंषष्टिभक्तंफलंकलाद्यंग्रा
 ह्यं ॥ तत्फलंपूर्वस्थापितफलमध्येरहितंस
 हितंकार्यं ॥ अग्निमकोष्टवशात् ॥ तदंशाद्यं
 शीघ्रफलंभवति ॥ मेषादौक्लृणं ॥ तुलादौध
 नं ॥ अरुणार्धेनमध्यमःसंस्कृतःकार्यः ॥ शीघ्र
 फलंईसंस्कृतोभवति ॥ तदनन्तरमेतन्मध्येम
 न्दोच्चंशोध्यंमंदकेंद्रंभवति ॥ षड्भाधिकंद्वा
 दशराशिभ्यःशोध्यंतस्यांशाःकार्याःतत्प्रमि
 तकोष्ठकादधस्यमंशाद्यंमंदफलंग्राह्यं ॥ अ
 ग्निमांतरेणकलाद्यंगुण्यं ॥ षष्टिभक्तंकला
 द्यं ॥ तत्पूर्वस्थापितफलमध्येरहितसहितं

कायंमग्निमकोटवशात् ॥ तन्मंदफलंभवति
 दूदंयथागतंधनर्णसंपूर्णमध्यगृहेदेयंसमंदः
 स्पष्टोभवति ॥ दूदंमंदफलंपूर्वशीघ्रफलमध्ये
 धनंचेत्धनं ॥ ऋणंचेदृणंदेयं ॥ द्वितीयशी
 घ्रफलसाधनेशीघ्रकेंद्रंभवति ॥ अथवाशी
 घोच्चमंदस्पष्टमध्ये शोधयंशीघ्रकेंद्रंभवति ॥
 अस्मात्पूर्ववत्शीघ्रफलंकार्यं ॥ तन्मन्दस्पष्ट
 गृहेदेयंस्पष्टगृहोभवति ॥ अथगतिसाधनं ॥
 मंदफलसाधनेयन्मंदांकांतरंतेनस्त्रीयागति
 गुणयेत् ॥ फलंकलाद्यंतत्स्वगतौमक
 रादिमंदकेंद्रे ऋणंकर्कादौधनंकार्यं ॥ साम
 न्दस्पष्टागतिर्भवेत् ॥ अनेनोनाशीघ्रोच्चगतिः
 शीघ्रगतिर्भवतिअंतिमशीघ्रफलसाधनाच्छी
 घ्रांकांतरंतेनांतरेणशीघ्रगतिगुणयाषष्टाभा
 जयाफलंअग्निमकोटकवशान्मंदस्पष्टगतौध
 नर्णकार्यंसास्पष्टागतिर्भवेत् ॥ विपरीतशो
 धनेनवक्रागतिः ॥ ॥ उदाहरणं ॥ भौमस

ध्ये ६ । २६ । २१ । १३ एतस्यशीघ्रोच्चं र
 विः १ । ४ । ५७ । २४ शोधितः जातंशीघ्र
 केन्द्रं ॥ ८ । २४ । २३ । ४६ षड्भाधिकं अतश्च
 क्रात्शोधितं ३ । ५ । ३६ । ११ असंशयः
 ६५ । ३६ । ११ शीघ्रफलंधनं ३४ । २२ ।
 ३८ । अस्यार्धेन १७ । ११ १६ । संस्तोभौ
 मः ॥ १० । १६ । ३२ । ३२ एतन्मध्यमंदो
 चं ४ । १० । शोधितं जातंमंदकेन्द्रं ६ । ६ ।
 ३२ । ३३ मंदफलंधनं १ । २६ । ३६ मध्य
 मभौमदत्तं जातोमंदस्यष्टोभौमः ॥ १० । ० ।
 ५० । ४६ । तन्मन्दफलं प्रथमं शीघ्रकेन्द्रस्य
 नंदत्तं जातं द्वितीयशीघ्रकेन्द्रं ८ । २५ । ५ ।
 २५ । अस्मात्प्राग्बत्शीघ्रफलंधनं ३३ ।
 ५८ । ४६ शीघ्रफलसंस्तोमंदफलस्यष्टोभा
 तः स्यष्टोभौमः ॥ ११ । ४ । ४६ । ३४ मंदांकां
 तरेण १४ । गतिर्गुणिता ४४० । ४ षष्ठिम
 क्ताफलं कर्कादिकेन्द्रत्वात् धनं ॥ ७ । २० अ

नेनसंस्कृतामधगतिः ॥ ३१ । २६ । जाता
 मंदस्पष्टागतिः ३८ । ४६ अनेनोनाशीघ्रोच्च
 गतिः ५६ । ८ जाताशीघ्रकेद्रगतिः २० । २२
 इयंशीघ्रांकांतरेण १६ । गुणिता ३२५ । ५२
 षट्मक्ताफलं ५ । २५ अनेनसंस्कृतामंदस्प
 ष्टागतिर्जातास्पष्टागतिः ॥ ४४ । ११ इति
 भौमस्पष्टोकरणं ॥ अथबुधस्पष्टोकरणं ॥
 ॥ शीघ्रकेद्रे १० । ३ । १२ । ५२ शीघ्रफलार्धं
 ७ । १० । ६ संस्कृतोबुधः १ । १२ । ७ । ३०
 मंदोच्चं ७१० । रहितंमंदकेद्रं ६ । २ । ७
 । ३ मंदफलंधनं ० । १० । ३६ मधगृहेद
 त्तंमंदस्पष्टं ॥ १ । ५ । ८ । ० । तनूमन्दफलं
 प्रथमशीघ्रकेद्रे दत्तंजातंद्वितीयशीघ्रकेद्रं ॥
 १० । ३ । २३ । ८ । अस्मात्पुनःशीघ्रफलंधनं
 १४ । १७ । ५५ मंदस्पष्टे दत्तं जातस्पष्टोबुधः
 १६ । १६ । २५ । ५५ मंदांकांतरेणगतिगु
 णितः २६ । ५ । ४० षट्मक्ताफलं ४ । ५५

मकरादिकेंद्रत्वाद्युक्तं मंदस्पष्टागतिः ५४।१३
 अनेनोनाशीघ्रोच्चगतिर्जाताशीघ्रकेंद्रगतिः
 १६१। १६ इयंशीघ्रांकांतरेण १३ गुणिता
 १७। १८। २३ षष्टिभक्ताफलं २८। ५८
 अनेन संस्कृता जाता स्पष्टागतिः ॥ १०३। १३
 इति बुधस्पष्टीकरणं ॥ अथ गुरुस्पष्टीकरणं ॥
 गुरुमध्ये ४। ७। १२। ३७। सूर्यः १। ४
 । ५७। २४। शोधितः शीघ्रकेंद्रं ३। २।
 १५। १३ फलार्धं ऋणं ५। ४१। २२ संस्कृ
 तोगुरुः ४। १। १३। १५ मंदोच्चेन ५। २०
 हीनं मंदकेंद्रं १०। ११ ३१। १५ मंदफलं ध
 नं ३। ४३। ३६ मंदस्पष्टोगुरुः ४। १०। ५६
 । ३ मंदफलं प्रथमशीघ्रकेंद्रे दत्तं जातं द्विती
 यं शीघ्रकेंद्रं ३। ५। ५८। ३६ तत् शीघ्रफलं
 ऋणं ११। २८। २८ स्पष्टोगुरुः मंदांकांत
 रे ३ गतिः ५। निम्नी १५ षष्टिभक्ताफलं
 ०। १५। फलं मकरादित्वाद्युक्तं ४। ४५

जातामंदस्पष्टागतिः । अनयोनाशीवृक्षग
 तिः ५८ जाताशीवृक्षेन्द्रगतिः ५४ । २३ । इ
 यंशीघ्रांकांतरेणगुणिता ५४ । २३ षष्टिभक्ता
 फलमंदस्पष्टगतौघनं जातास्पष्टागतिः ५ ।
 ३६ इतिगुरुस्पष्टीकरणं ॥ ॥ अथशुक्रस्पष्टी
 करणं ॥ शुक्रशीघ्रकेन्द्रं ८ । २४ । ४० । १७
 फलाधिक्यं १८ । ५० । ७ संस्तुतः शुक्रः १
 । २३ । ४७ । ३१ । मंदोच्चं २ । २० । मंदके
 द्रं ११ । ३ । ४७ । ३१ मंदफलंघनं ० । ४६
 । २५ मंदस्पष्टःशुक्रः १ । ५ । ४३ । ४६ शीघ्र
 केन्द्रं ८ । २५ । २६ । ४३ । शीघ्रफलंघनं
 ३७ । २४ । ६ । स्पष्टः शुक्रः २ । १३ । १० ।
 ५५ मंदांकांतरं २ मंदस्पष्टागतिः ॥ शीघ्र
 केन्द्रं गतिः ३८ । २८ शीघ्रांकांतरं २० शी
 घ्रगतिफलंघनं १२ । ५६ । स्पष्टागतिः ७०
 । ६ इतिशुक्रः ॥ अथशनिस्पष्टीकरणं ॥
 शीघ्रकेन्द्रं ६ । २५ । ३१ । २७ शीघ्रफलाधिक्यं

धनं २। ४३। २७ संखतः शनिः ११। ३।
 १२। १८। मंदोच्चं ७। २६। मंदकेंद्रं २७
 । १२। १८ मंदफलं ऋणं ७। ३८। ४६ मंदः
 स्पष्टः १०। २२। ५०। शीघ्रकेंद्रं ६। १७
 । ५२। ३६ शीघ्रफलं धनं ५। ४८। २२। स्पष्टः
 शनिः १०। २८। ३८। ३५ मंदांकांतरं १
 मंदस्पष्टागतिः २। २ शीघ्रकेंद्रं गतिः ५७
 । ६। शीघ्रांकान्तरं धनं २। ५। स्पष्टाग
 तिः १४। ५३। अथ सौरभोपरिकिंचित्स्थूलं
 रव्यादिग्रहाणां स्पष्टीकरणं तत्रादौ अभी
 ष्टदिवसे उक्तवत् ग्रहवल्लीसाध्यातदुपरिख
 स्ववाटिकायां घटिकादिर्ग्रहः कार्यः ॥ तस्य
 कंद इति संज्ञा कार्या ॥ तदनंतरं देशांतरसं
 स्कारः कार्यः ॥ सयथा । यस्य ग्रहस्य कलात्म
 कं देशांतरं तत्तद्भूतं फलात्मकेन पलिनघटिका
 दिग्रहस्य पलस्थाने धनं चेत्सहितं ऋणं चेत्त
 दारहितं कार्यं ॥ यस्य विकलात्मकं देशां

तरन्तत्षट्भक्तं विपलात्मकेन विपलस्काने स
 हितरहितं कार्यं ॥ तदनन्तरमब्दबीजसंस्का
 रः कार्यः ॥ तदथा ॥ अंशादिवीजं षट्भि
 र्भाज्यं ॥ तेन षटिकादिग्रहः संस्कार्यः ॥ इति
 आदौ कृत्वा तत्स्य टीकरणं ॥ तत्रादौ सूर्यस्य
 सूर्यकंदस्य षटितुल्यं रविसौरभस्कुंकोटकाद
 धस्कुंषटिकादिफलं ग्राह्यं ॥ अग्निमांतरेण
 शेषं गुणनीर्यं ॥ षष्टिभाज्यं ॥ पलात्मकेन
 पूर्वस्कापित षटिकादिफलस्य नेयुतं कार्यं ॥
 अग्निमस्य अधिकत्वात् ॥ एवं कृतेष्वन्यादिस्म
 टोरविर्भवति ॥ तदनन्तरं षड्गुणः कार्यः ॥
 अंशादिर्भवति ॥ अंशस्त्रिंशद्भक्ताराशयो
 भवन्ति ॥ उदाहरणं ॥ पूर्वानीते रविकंदः ॥
 ५ । ४८ । ४९ । ५० देशान्तरं कृणु ७ ।
 ५० संस्कारः ५ । ४८ । ३४ । ४ पंचकोटकादध
 स्य षटिकादिफलं ५ । १६ । १२ अग्निमांतरे
 य ५८ । १७ । शेषं ४८ । ३४ । ४ गुणितं

२८८८ षष्टिभक्तं फलं ४८ । ८ अनेन षट्
 कादं ६ । ४ । २० । युतं षड्गुणितं जातो रा
 श्यादि सप्तोक्तः ॥ १६ । २६ । २० अथ गतिसाध
 नं ॥ गतगम्य कोष्टांतरं एकेनांतरितं कार्यं ॥ त
 स्रकलाः कार्याः गतगम्यांतरापेक्षया रूपाधि
 कत्वे मध्यगतौ रहिता ॥ न्यूनैर्युताः कार्या रवेः
 स्रष्टा गतिर्भवति ॥ उदाहरणं ॥ गतग
 म्यांतरं ॥ ० । ५८ । १७ एकेनांतरितं
 ० । १ । ४३ । कली ४ अतंगतगम्यांतरापेक्ष
 या रूपाधिकत्वात् ॥ अनेन हीनारविमध्य
 गतिः ५७ । २५ अथ चंद्रसटीकरणं ॥ ऊ
 र्ध्वां केपं च चत्वारिंशद्गु ताजाता चंद्रोच्चवल्ली
 तस्रलता इति संज्ञा कार्वातल्लतोपरि चंद्रसौ
 रभोपरि चंद्रसौरभस्यं सानुपातषटिकादि
 फलं ग्राह्यं ॥ तच्चंद्रकंदेषु योज्यं ॥ तदनं
 तरं षड्गुणितं कार्यं ॥ स्रष्टवद्रोभवति ॥
 सर्वे नानुपातेषु षष्टिर्भाजकः ॥ उदाहरणं ॥

(५०)

लता ४२ । ४१ । ६ । ३७ देशान्तरं ० । ५०
संस्कृतलता ४२ । ४१ । ५ । ४७ । चंद्रसौ
रभस्थं द्विचत्वारिं शत्कोष्टकादधस्थं सानु
पातं षटिकादिफलं ० । ४८ । ५६ । २८ चं
द्रकंदः ३५ । २ । १२ । ७ देशान्तरं १ । ४ ।
१२० संस्कृतं ३१ । १० । २६ । ४७ फलेन
युक्तः ३५ । २३ । १५ षड्गुणितः स्पष्टश्चंद्रः
७ । ४ । ५६ । १६ अथ गतिः ॥ द्विचत्वारिं
शत्कोष्टकादधस्थं सानुपातं षटिकादिचन्द्रग
तिः फलं ॥ २ । १४ । ३५ षड्गुणं जाता अंशाः
१३ । २७ । ३० षट्गुणिता स्पष्टो चन्द्रग
तिः कलाद्या ८० ७३० ॥ ॥ अथ भौमस्पष्टीक
रणं ॥ भौमकंदमध्ये रविकंदः शोध्यः ॥ य
च्चक्षुषंतस्य लतासंज्ञाकार्या ॥ लताया ष
टो प्रमितकोष्टकादधस्थं भौमसौरभस्थं सानु-
पातं षटिकादिफलं ग्राह्यं ॥ तत्फलं भौमकंदे
षु योज्यं ॥ तदुपकन्दसंज्ञकं भवति ॥ उप

कन्दोपरिउपकन्दस्य सानुपातं वटिकादि-
 फलं ग्राह्यं ॥ तत्फलं भौमकन्दमध्ये योज्यं
 सुकन्दो भवति ॥ लतामध्ये योज्यं सुलता
 भवति ॥ सुलतोपरि सुलताफलं सानुपातं व
 टिकादिफलं ग्राह्यं ॥ तत्फलं सुकन्देषु योज्यं
 तदनन्तरं वटीस्थाने दशभिरहितकार्यं ॥ त
 न्मकरंदसंज्ञकं भवति ॥ तदनन्तरं पङ्कुणि
 तं भवति भौमस्पष्टो भवति ॥ अनयारीत्याशु
 शन्योः स्पष्टीकरणं ॥ बुधशुक्रयोः साधितं
 कचतुष्टययोगे वटिकादिकेंद्रवल्लीसैवलताज्ञे
 या ॥ रविकन्द एव बुधशुक्रयोः कन्दौ ॥ अ
 नयोः स्पष्टीकरणं भौमवत्कार्यं ॥ ॥ उदाह
 रणं ॥ रविकन्दः ५ । ४६ । ३४ । ४ । भौमक
 न्दः ४६ । ५३ । ३६ । १८ । दीशान्तरं ४ ।
 १० संस्कृतः ४६ । ५३ । ३२ । ८ एतन्मध्ये र
 विकन्दः शोधितः जातालता ॥ ४४ । ३ ।
 ५८ । ४ लतोपरि प्राप्तं सौरमरुधं वटिकादि

(५२)

फलं ॥ ४१ । १२ । ७ अग्रिमांतरे ८ ।
२८ । अनुपातफलं ० । ३३ । ३५ अनेन
पूर्वफलं संस्कृतं ॥ ४१ । ११ । ३३ । २५ इदं
भौमकन्दमव्ययुतं जातोपकन्दः ३१ । ५ ।
५ । ३३ एतदुपरिप्राप्तं उपकंदफलं सानुपा
तं ॥ २ । १४ । ५० । ८ अनेन युक्तो भौमकंदः
जातः सुकंदः ५२ । ८ । २२ । १७ पुनः फलेन
युता जाता सुलता ॥ ४६ । १८ । ४८ । ३३
सुलतोपरिप्राप्तं सुवल्लीफलं १३ । ३६ । ४१
। ५५ अनेन सुकन्दो युक्तः ६५ । ४८ । ४ ।
१२ दशभिर्हीनो जातो मकरंदः ५५ । ४८ ।
४ । १२ षड्गुणितः जातो राश्यादिः स्पष्टो भौ
मः ११ । ४ । ४८ । २५ अथ गतिसाधनं ॥
भौमस्योपकन्दफलयोगतगम्ययोरंतरेण ग
तिर्गुणीया ॥ तन्मन्दफलं भवति ॥ इदं म
ध्यगतौ गम्यस्याधिकत्वे युतं म्यूनत्वे कृणु ॥
सामन्दस्पष्टा गतिर्भवति ॥ अनयोनाशीघ्रं

केन्द्रगतिशीघ्रोच्चगतिर्भवति ॥ इयंसुवल्लीफ
 लांतरेणगुण्यागतेःशीघ्रफलंभवति ॥ तेनफ
 लेनगतेरेष्यांकस्याधिकत्वेमन्दस्पष्टागतीर
 हिता ॥ न्यूनत्वेसहितासास्पष्टागतिर्भव
 ति ॥ अनयारीत्याबुधशुक्रशनीनांगतिसा
 धनक्षयं ॥ उदाहरणं ॥ उपकंदफल
 योरंतरं ० । १३ । २३ । गतिः ३१ । २५ ।
 गुणिताजातमंदफलं एष्यांकस्याधिकत्वाद्-
 नं ७ । ० । ४१ । अनेनयुतामध्यगतिः
 जातामंदस्पष्टा ॥ ३८ । २७ अनेनरहि
 ताशीघ्रोच्चगतिः ५६ । ८ जाताशीघ्रकेन्द्रग
 तिः २० । ४१ इयंसुवल्लीफलांतरेण ० । १६
 । ५५ गुणिताजातशीघ्रगतेः फलं एष्यांक
 सगहीनत्वात्धनं ५ । ४६ । ५३ अनेनयुता
 मंदस्पष्टागतिः जातास्पष्टा ४४ । १७ अथ
 बुधसटीकरणं ॥ लता ५१ । ३४ । ३३ । ५४
 शीघ्रकेन्द्रगतिप्रमाणेनदेशांतर २४ । ५० ।

संख्याता ५१ । ३१ । ८ । ३० । अनेनबुधकंदः
 ५ । ४८ । ३४ । युतोजातः उपकंदः ३० ।
 २० ॥ ४२ । ३४ अस्मादुपकंदफलं २११ ।
 ४३ । ३८ अनेनसुकंदोयुक्तः जातःसुकंदः
 ७ । ५१ । २० । ४३ सुलतायुताजातासुल
 ता ५२ । ३३ । ५ । ३३ सुवल्लीफलं १० । २३
 । ६ । २८ अनेनसुकंदोयुक्तः १८ । १४ । २७
 । ११ दशभिर्हीनो जातोमकरंदः ८ । ४४ ।
 २७ । ११ षड्गुणितो जातो राश्यादिःस्य
 षोडशः १ । १८ । २६ । ४३ । उपकंदफल
 योरंतरं ० । ५ । ६ धनमंदस्यष्टागतिः ६४
 । १२ शीघ्रकेंद्रगतिः । १८ । १ । २१ सुवल्ली
 फलयोरंतरंकृणं ० । १२ । ४७ स्यष्टाग
 तिः १०२ । ५० ॥ ॥ अथगुरु स्यष्टीकर
 णं ॥ रविकंदः ५ । ४८ । ३४ । ४ गुरुकंदः
 २१ । ४३ । ३१ । ५८ देशांतरं ० । ४० संख
 तः २ । ४३ । ३१ । १८ बीजंकृणं ० । ३१ ।

(५५)

२५ । १० संस्कृतः २१ । १२ । ६ । ८ एतन्म
ध्यै रविकंदः शोधितः जातालता १५ । २२
। ३२ । ४ सौरभोपरिफलं ३० । १६ । ४४ ।
। ५१ अनेनगुरुकंदोयुक्तः जातउपकंदः
५१ । ४१ । ५० । ५६ उपकंदफलं २ । ३८
। १।४८ । अनेनकंदोयुक्तोजातः सुकंदः २३
। ५० । ७ । २७ सुलता १८ । ० । ३३ । ५३
सुवल्लीफलं ६ । ५ । १६ । ४४ । अनेनसुकंदो
युक्तः २६ । ५५ । २४ दशहीनोजातोमकरं
दः १६ । ५५ । २४ । ४१ षगुणितोराश्या
दिस्पष्टोगुरुः । ३ । २६ । ३२ । २८ उपकं
दफलयोरंतरं ऋणं ० । ३ । २२ । मंदस्पष्टा
गतिः ४ । ४४ । शीघ्रकेंद्रगतिः । ५४ । २४
सुवल्लीफलयोरंतरं ऋणं ० । २० । २६ ।
स्पष्टागतिः ५ । १० ॥ ॥ अथभृगुस्पष्टीकरणं
शुक्लता ४३ । १६ । ३० । १६ देशांतरं ४ ।
५० संस्कृता ४३ । १६ । २५ । १६ बीजंधनं

• १८७ । ७ । ४० संस्कृतालता ४४ । ६ ।
 ४३ । ६ सौमस्यफलं ४६ । ३६ । ३३ । ८
 । अनेनशुक्रकंदोभवति ५ । ४६ । ३४ । ४
 यक्तोजातउपकंदः ५५ । २६ । ७ । १२ उ
 पकंदफलं २ । ८ । १४ । २७ सुकंदः ७ ।
 ५७ । ४८ । ३१ सुलता ४६ । १४ । ४७ ।
 ३६ सुवल्लीफलं १४ । १३ । २७ । ५१ अनेन
 सुकंदोयुक्तः ६३ । ४६ । २८ । ० मकरन्दः ५४ ।
 ४६ । २८ । ० षड्गुणः स्रष्टः शनिः १० । २८
 ३८ । ४८ । उपकन्दफलयोरन्तरंधनं ० ।
 • । ४४ । मन्दस्रष्टागतिः ५७ । ७ । सुव
 ल्लीफलयोरन्तरं कृणं ॥ ० । ० । २० स्रष्टाग
 तिः ४ । १४ ॥ ॥ अथायनांशसाधनं ॥ ॥ इ
 दृशकः कुयमाब्धिहीनः कार्यः तदनन्तरस्य द
 शमांशेनहीनः कार्यः ॥ षष्टाभाज्यः अयनां
 शाभवन्ति ॥ उदाहरणं ॥ इदृशकः १५ । ३४
 अनेन ३२१ हीनः १११३ अयं द्विष्टः अस्य दश

मांशेन १११ । १८ रहितः १००१ । ४२ ष
 ष्टिभक्ता जाताअयनांशाः ॥ १६ । ४१ । ४२
 अयदिनमानसाधनं ॥ ॥ स्पष्टःसूर्यःअयनां
 शयुक्तःकार्यःतस्यांशाषड्भिर्भाष्याषष्टिकोष्ट
 कादधस्यंघट्याफलंस्थायं ॥ तद्दिनमानरू
 पं ॥ अग्रिमकोष्टकान्तरेणशेषंगुण्यं ॥ ष
 ड्भक्तानिलब्धानिपलानि ॥ एतानिपूर्वस्था
 पितदिनमानफलस्थानेअग्रिमकोष्टकवशा
 त्सहितानिरहितानिवाकार्याणि ॥ तद्दि
 नमानंभवेत् ॥ उदाहरणं ॥ सूर्यः १ । ६
 । २३ । ० अयनांशैर्युक्तः १ । २३ । ७ । ४२
 अंशाः ५३ । ७ । ४२ । षष्टिभक्ताफलं ८ ए
 तत्तुल्यकोष्टकस्यंदिनमानं ३२ । ४४ अग्रि
 मान्तरेण १८ शेषं ५ । ७ । ४२ गुणितं
 ८२ । १८ । ३६ । षड्भिर्भक्तांलब्धपलानि १५
 एतानिअग्रिमस्थाधिकत्वात्पूर्वस्थापितदि
 नमानंपलमध्येयुतीनितंजातंदिनमानं ३३ ।

६ ॥ अथप्रकारांतरेणरवेः प्रतिराशिप्रति
 राशिप्रत्यंशोपरिदिनमानसाधनं ॥ स्पष्टोर्क
 स्थाप्यः ॥ अत्रायनांशसंस्कारोनास्ति ॥ रवे
 र्यावंतोराशयस्तदधोधावंतोभागाः संतित
 तुल्यराश्यंशसूर्यादधस्थंदिमानं ग्राह्यं ॥ अ
 ग्रिमांतरेणकलाद्यं गुणंप्रषष्टाभाज्यं पला
 त्मकंलब्धंपलरुक्मानेअग्रिमकोष्ठकवशात्त्रहि
 तसहितंकार्यंतद्दिनमानं स्यात् ॥ उदाहर
 णं ॥ सूर्यः १। ६। २६। ० एतत्तुल्यसू
 र्यादधरुक्मंदिनमानं ॥ ३३। ५ अग्रिमांत
 रेण ३ शेषं २६। ० गुणितं ७८ षष्टाभक्तंफलं
 १ अनेनसंस्कारंजातं स्पष्टंदिनमानं ३३। ६
 अथचंद्रदर्शनं ॥ यस्मिन्मासिशुक्लप्रतिपदि
 चंद्रदर्शनमवलोक्यतेतस्मिन् मासितद्दिनेसू
 र्यायद्राशावस्तितद्राशिस्थः सूर्यस्तिर्यक्पंक्तौ
 यस्मिन्कोष्ठकेभवतिसकोष्टकोग्राह्यः ॥ तदनं
 तरंयस्मिन्राशौराज्जरस्तितद्राशिस्थोराजः

ऊर्ध्वं पंक्तौ यस्मिन् कोटके भवति तत्कोटकाद
 धस्तात् सूर्यकोटकाभिमुखी षट्ग्रहाद्या ॥ त
 दनंतरं अमावास्यायाः विद्यमान षाट्कास्ताः
 षष्टिकामध्ये शोध्यः तदनंतरं यच्छेषं भव
 तितद्दिनजं दिनमानं तन्मध्ये योज्यं ॥ एवं कृते
 या षट्का भवन्ति ताः पूर्वसूत्रापित षट्भिश्च द
 धिकास्तदा प्रतिपदि चंद्रोदयः । न्यूनं अदृश्यः ॥
 किंतु द्वितीयायां दृश्यः । उदाहरणं ॥ सूर्यः ४।२०
 राजः १० । २ अवरविः सिंहेकुम्भे राजः ॥
 अनयोः प्राप्त षटी ८१ अमावास्यायाः षटिकाः
 १ । ४० षष्टिमधो शोधिताः ५८ । ५० शेषं
 दिनमानेन युक्तं ॥ ३१ । २४ जाताः ८६ ।
 ४३ एता अभ्य ८ अधिका अतो ष प्रतिपद्यै
 व चंद्रदर्शनं ॥ ॥ अथ भौमादीनां वक्रमार्गा
 दयास्तसाधनं ॥ अंतिमशीघ्रफलसाधने यच्छी
 घ्रं केन्द्रं तस्य चक्रं शुद्धसंज्ञाः कार्यः प्रोक्तांशा
 नां दृष्टांशानां च साम्ये तस्मिन्नेव दिने वक्रादि

कंसयात् ॥ न्यूनाधिकेयद्विवसानयनं प्रोक्ते
 टांगानामंतरकलाः कार्याः शीघ्रकेंद्रगत्या
 भाज्याः ॥ लब्धंदिनघटीपलाद्यं ग्राह्या
 प्रोक्तांशे म्यदृष्टकेंद्रांशा अधिकास्तदालब्धेन अ
 वधिरुद्धं वारादिकं रहितं कार्यं ॥ न्यूने स
 हितं कार्यं ॥ तद्वारघटीपलेषु वक्राद्यं स्यात् ।
 अस्तोदयाविति दिवा करपद्यं ॥ अथ भौमा
 दीनां चरणगति साधनं ॥ भपादेति दिवा करप
 द्यं ॥ वैशाखशुक्ल ५ गनावधिरुद्धो भौमः
 ॥ ३ । २६ । ११ ३८ आश्लेषाचतुर्थ चरणे भौ
 मः ३ । २६ । ४० अनयोरंतरं कलाः ३८ ।
 ११ अवधिरुद्ध भौमगत्या १८ । २३ भक्ताः फ
 लंदिनादिकं १ । ५७ । ४१ इदमवधिरुद्ध वा
 रादौ ० । ४६ । ३४ युतं २ । ४३ । ४५ भपादजं
 भौमात् अवधिरुद्धस्य न्यूनात्वात् ॥ एवं वैशा
 खशुक्ल सप्तम्यां सोमसूर्यादयाङ्गतघटीषु १३
 पलेषु ४५ तदाश्लेषाचतुर्थपादे भौमः ॥ ॥ अ

यचंद्रग्रहणं ॥ पौर्णिमांति श्रद्धिद्यमाननक्ष
 वंतस्य गतैष्यषटिकायोगः कार्यः ॥ तत्तुल्यष
 टिकाधस्त्रं चंद्रविंबपातविंबं नाम भूभविंबं -
 ग्राह्यं ॥ अग्निमांतरेण शेषपलानि गुण्यानि ॥
 षष्ठ्याभक्तेन लब्धं गुलैरग्निमकोटकवशात् स
 हितरहितानि कार्याणि ॥ अंगुलात्मकं चंद्र
 विंबं ॥ भूभाविंबं च भवति ॥ अथ भूभायाः सं
 स्कारः ॥ पौर्णिमास्यां यद्वाशौ सूर्यसंक्रांति
 रस्ति तद्वाश्यधस्त्रमंगुलादिकं पातफलं स्था
 प्यं ॥ अग्निमांतरेण सूर्यस्य भागाद्यं गुण्यं ॥
 विंशताभाज्यं व्यंगुलात्मके फलेन अग्निमको
 टकवशाद्दीनान्वितं कार्यं ॥ अनेन भूभायुता
 कार्या ॥ सास्यष्टा भवति पातफलं सदा धनं तद
 नंतरं रविचंद्रया विंबयोर्योगार्धं कार्यं ॥ तन्मा
 नैकाखंडं भवति ॥ तत्शरोनं कार्यं ग्रासो भ
 वति ॥ उदाहरणं ॥ शकः १५३४ वैशाख शु
 क्ल १५ सोमेषटि ५४'४० अनुराधानक्षत्रद्वय

गतैषायोगः ५८ । ३६ । सूर्यः १ । ६ । ३० ॥
 ३७ । चंद्रः ७ । ६ । ३४ । ३५ राज्ञः १ । १४ । १८ ।
 ११ अष्टपंचाशत्षट्काधस्थं चंद्रविंबं ११ ।
 १० अग्निमांतरेण ११ शेषंगुणितं ३६ । ६
 षड्याभक्तं फलेन संस्कृतं जातं चंद्रविंबं ११ । ४
 भूभाविंबं २६ । १६ अनुपातफलेन २२ संस्कृ-
 तः २७ । ५४ दृषसंक्रांत्यधस्थं फलं ० ॥ ३
 अग्निमांतरेण ॥ ६ । शेषंगुणितं ३४ । ३७
 जातं ३६ त्रिंशद्भक्तं फलेन १ संस्कृतं ० । ३२ अने-
 न भूभायुता जाता सष्टाभूभा २८ । ३६ अन-
 योर्योगार्धं जातं मानैकाखंडं ॥ १६ । ४५ अथ श-
 रसाधनं ॥ पर्वान्तकालीनः सपातात् चंद्रः का-
 र्यः ॥ अथवा विराज्य चंद्रः कार्यः ॥ षडधिक-
 श्लेष्मगणादिशोध्यः ॥ न्यूनो यथा सिद्ध एव ॥
 तस्यांशाः कार्याः षड्भिर्भक्ताः कार्याः लब्धप्रमि-
 तकोष्टकरूः अंगुलाद्यः शरो ग्राह्यः ॥ अग्नि-
 मांतरेण शेषंगुण्यं षट्भक्तं लब्धांगुलैः संस्का-

र्यः अंगुलात्मकः शरो भवति ॥ उदाहरणं ॥
 विराजच्चंद्रः तस्यांशाः १७ । २ । १६ । १४
 षड्भक्ताः फलं २८ । १८ । ४६ । शरः अनुपा
 तफलेन ६ । २७ संस्कृता जाताः शरींगुला
 दिः १२ । ६ । अनेन रहितं मानैकखंडं जा
 तो ग्रासः ७ । ३६ । अथ स्थित्यानयनं ॥ ग्रास
 स्यांगुलप्रमितकोटकादधस्काः स्थितिः स्का-
 ध्याग्रिमांतरेण व्यं गुलानि गुण्यानि षष्टि
 भक्ताः लब्धपलैः सहिताः कार्याः । षटिकादि
 स्थितिः स्यात् ॥ उदाहरणं ॥ ग्रासः ७ ।
 ३६ स्थितिः ३ । ३५ अनुपातफलेन ७ सहि
 ता जाता षटिकादिस्थितिः ॥ ३ । ४२ अन्य
 दवशिष्टकरणोक्तरीत्या साध्यं ॥ ॥ इति चं
 द्रग्रहणं ॥ अथ सूर्यग्रहणं ॥ शकः १५ ।
 ३२ मार्ग शीर्षकृष्ण ३० बुधे षटि ११ । ५६
 सूर्यः ८ । ५२ ६ । २८ लानं १ । २ । ५ । ३४
 विभोनं अमावास्यायत्वं कांतौ भवति तत्सं -

क्रातिराश्वधररक्तं सूर्यबिंबं स्थाप्यं ॥ अग्नि
 मांतरेण सूर्यस्य भागाद्यंगुण्यं त्रिंशद्भक्तं अंगु
 लात्मकं फले अग्नितकोटकवशाद्दीनान्वितं -
 कार्यं ॥ अंगुलाद्यं सूर्यबिंबं भवति ॥ उदा
 हरणं ॥ धनुराशौ सूर्यबिंबं ११ । ४४ आ
 यातव्यं गुलैः संस्कृतं ज्ञातं रविबिंबं ११२४ अ
 यलंबनं ॥ त्रिभोजलग्नार्कांतरांशाः ॥ तेषां
 धाराशिवयाल्या भवन्ति तथा कार्याः ॥ तद
 नन्तरं षड्भिर्भाज्याः लब्धप्रमितपञ्चदशाध
 र्मषटिकादिलंबनं ग्राह्यं ॥ अग्निमान्तरेण
 शेषंगुण्यं षड्भिर्भाज्यं लब्धैः प्रलैः सहितं ष -
 टिकादिलंबनं सात् ॥ सूर्यात्त्रिभोनलग्ने
 धिके सति धनं ॥ न्यूनैः कृणुं ज्ञेयं ॥ उदाहर
 णं ॥ त्रिभोनलग्नार्कांतरांशाः ॥ ३ । २०
 । ४६ । षड्भिर्लब्धं शून्यं ॥ शून्यादधर्मं
 षटिकादिलंबनं ० । ० । ० । अग्निमान्तरेण
 २३ । २५ । शेषं ३ । २० । ४६ । गुणितं

८१ । ४२ । ३ षड्भिर्भक्तं लब्धपलादिकैः
 १३ । ५८ सहितञ्जातङ्कुटिकादिलंबनं ० ।
 १४ अल्पदवशिष्टं पूर्ववत् ॥ ॥ एतत्तयंचद
 शकोटकस्य लंबनस्यांकोपरिगृहणं स्थूलं ॥
 क्रान्ति साधनमाह ॥ सायनगृहस्पभुजां
 शाः कार्याः ॥ षड्भिर्भाज्याः लब्धप्रमित
 कोष्ठकस्याष्टिकाद्याक्रान्तिस्थाप्या ॥ लम्ब
 नवदनुपातः कार्यः ॥ तदनन्तरं षड्गुणि
 ताः कार्याः भागादिक्रान्ति स्यात् ॥ उदाहर
 णं ॥ सूर्यः ८ । ५ । २३ । २० अयनां
 शः १६ । ३६ । ५४ सायनः सूर्यः ८ । २२
 । ६ । १४ अस्पभुजांशाः ८२ । ६ । १४ षड्
 भक्ताः लब्धं ३३ षटिकादिक्रान्तिः ३ । ५४ ।
 ३६ पलात्मकेनानुपातेन २ । ४४ सहिता ३
 । ५७ । ३० षड्गुणिता जाता भागाद्याक्रा
 न्तिः २३ । ४४ गृन्थकर्त्रा एते पञ्चदशकोटक
 स्यालंबनस्यांकाः अन्ये पञ्चदशकोटेषु विप्र-

रीतास्यापेताः ॥ एवंत्रिंशत्कोष्टेषुकान्त्यं
 काजाताः ॥ अस्योपरिक्रान्तिसाधनं ॥ साय
 नगृहः षड्भाधिकश्चेच्चक्राद्विशोध्यः तस्यां -
 शाः कार्याः षड्भिर्भाज्याः लब्धकोष्टकस्थाप -
 टिकादिक्रान्तिः ॥ पूर्ववत्सानुपातात्ग्रा
 ह्याः अनुपातफलं अग्निमकोष्ठवशात्ना -
 न्वितङ्कार्यं ॥ इयंकान्तिः पूर्वेण सह तुलया ॥
 उदाहरणं ॥ सायनसूर्यः ८ । २२ । १६ ।
 १४ । भगणा १२ च्युता ३ । ७ । ५३ । ४३ ।
 अंशाः ६७ । ५३ । ४३ । षड्भक्ताः फलं ३३
 । क्रान्तिः ३ । ५८ । ३६ अनुपातफलेन
 १ । १६ रहिता षड्गुणिता सैव क्रान्तिः २३
 । ४३० । अथ सूक्ष्मक्रान्तिसाधनं ॥ ॥ साय
 नगृहस्य भूजांशप्रमितकोष्टकस्याभागाद्या -
 क्रान्तिस्थाप्या ॥ अग्निमांतरेण कलाद्यं गुण्यं
 षष्ट्या भागेन कलात्मकेन फलेन सहितं कार्यं -
 भागाद्याक्रान्तिः स्यात् २३ । ४४ । ५८ अथश

रसाधनं ॥ सपातचन्द्रस्य ॥ अथवाविरा
 ऊचन्द्रस्यभूजांशप्रमितकोष्टकस्थः कलादिः
 शरीराहः अग्निसांतरेण शेषंगुण्यं षष्ट्या -
 भाजं विकलात्मकेन फलेन सहितं कार्यं कला
 दिवाणः स्यात् ॥ त्रिभिर्भाज्यो गुलादिः स्या
 त् ॥ उदाहरणं ॥ विराऊचन्द्रस्यभूजां
 शाः ७ । ४३ । ४६ । शरः ३२ । ५३ । अनु
 पातफलेन ३ । २४ सहितोजातः कलादिः
 शरः ३६ । १६ त्रिभिर्भक्तोजातो गुलाद्यः श
 रः १२ । ५ अथोन्नतांशोपरिद्वादशांगुलशं
 कोः छायासाधनं ॥ उन्नतांशप्रमितकोष्टका
 दधस्थाया अग्निसांतरेण शेषंगुण्यं षष्ट्या भा-
 ज्यं फलेनाग्निसांतरेण सहितं रहितं -
 कायाः ॥ छायाभवति ॥ अथाश्विन्यादि
 नां नक्षत्राणां उदयमध्यास्तलग्नज्ञानं ॥ अश्वि
 न्युदये मेषलग्नं राश्यादि । ० । १ । २६ । ५
 रवेर्मध्यस्थितकर्कत्वलग्नं राश्यादि ॥ ३ । १४

। ३६ । अस्तमयेतुलग्नं राश्यादि ६ । १२ ।
 ५८ । एवंभरणयादिषु ज्ञेयं ॥ इतिविश्व
 नाथविरचितं नकरन्दस्योदाहरणं ॥ अथ
 संवत्सराद्यानयनमाह ॥ तत्रादौ संवत्सरा
 नयनमाह ॥ शक्राक्षे १५१४ वियुक्शको
 नग ७ गुणः शून्यां वरांगो धृतो ६०० । भा
 द्यं लग्नमिता ३४ वेददहनाय ३४ साब्दभू
 पेदुतः ॥ दिग्भागा सकलायुतं प्रभवतोब्दाः
 षट्तिशेषाः स्मृताः शेषांशारविभिर्हतादिन-
 सुखं मेषार्कतः प्राग्भवेत् ॥ १ ॥ उदाहरणं ॥
 शक्रः १५ । ५६ । अनेन १५१४ रहितः जा
 तागताब्दाः ४२ सप्तभिर्गुणिताः २६४ । शू
 न्यां वरांगो ६०० धृताः फलं राश्यादि ० । ०
 । १४ । ४२ । ० राशिसंख्याने गताब्द ६२ वेद
 दहनाभ्यां युतः ७६ । १४ । ४२ ० गताब्द
 युतभूपेदुतः १५८ । दिग्भागा १० सकला
 १५४८ युतं ७६ । १४ । ५७ । ४८ ऊर्ध्वा

कःषष्ट्यातष्टःशेषांकः १६ गतवत्सरोज्ञेयःव
 र्तमानःसुभानुसंवत्सरःशेषं १४ । ५७ ।
 ४८ द्वादशभिर्गुणितज्ञातंदिनाटिकं १७६
 । ३३ । ३६ दिन स्थानेत्रिंशद्भक्तंजातंमा
 सादिकं ५ । २६ । ३३ । ३६ एभिर्मासादि
 कैर्वर्तमानवर्षस्यमेषसंक्रांतिःसकाशात्पूर्व-
 प्रवृत्तःसुभानुवत्सरःइदंद्वादशमध्ये शोधिते-
 शेषं ६ । ० । २६ । २४ एवंवर्तमानतुलांश
 कः ० । २६ । २४ यावत्सुभानुवत्सरः ॥ त
 दनंतरन्तारखाख्यः ॥ एवंवर्षमध्ये द्वयोःफ
 लंलिख्यं ॥ दक्षिणात्याःनर्मदायाःदक्षिणे
 भागेमनुजमानेनसंवत्सरप्रवृत्तिमाहुः ॥ उ
 क्तं च ॥ नमंदोत्तरभागेस्यागेद्गुरुमानेन
 वत्सरःनमंदायाम्यभागेतुमनुमानाद्द्वधैरुह-
 तः ॥ तदानयनं ॥ शालिवाहनशाकोर्कं
 संयुतःषट्द्विहत्प्रभवपूर्ववत्सरामनुमाने -
 न ॥ अथगुरुदयात्गुरुवर्षज्ञानमाह ॥ स्याद्गुरु

जर्दिषु मासेषु बन्धिभादिद्वयंद्वयं ॥ उपांत्य
 पञ्चमांतेषु नक्षत्राणां त्रयं त्रयं ॥ यस्मिन्नभ्यु
 दितो जीवस्तन्नक्षत्राख्यवत्सरः ॥ तद्यथा ॥
 यस्मिन्समये गुरोरुदयः तस्मिन् समये यस्मि
 न्नक्षत्रे गुरुस्तिष्ठति ॥ तन्नक्षत्रस्य यो मासः
 स गुरुवर्षसंज्ञको ज्ञेयः ॥ कृत्तिकारोहिणी
 श्रित्तोगुरुः सूर्य सान्निध्यादुदयं प्राप्त स्तदा
 कार्तिकसंज्ञकं गुरुवर्षं ज्ञेयं ॥ मृगार्द्रयोर्मा
 र्गशीर्षं ॥ पुनर्वसूपुष्ययोः पौषं ॥ श्लेषाम
 वयोर्माघं ॥ पूर्वोत्तराभाहस्तेषु फाल्गुनः ॥
 चित्रा स्वात्योश्चैवं ॥ विशाखानुराधयोर्वैशा
 खं ॥ ज्येष्ठा मूलयोर्ज्येष्ठसंज्ञं ॥ पूर्वो
 त्तराषाढयोराषाढं ॥ हरिवासवयोः आश्विनं
 ॥ शततारकापूर्वाभाद्रपदोत्तराभाद्रपद
 त्सुभाद्रं ॥ अंत्यदास्रयभानामाश्विनसं ॥
 तत्रपंचमः फाल्गुनः अंत्यआश्विनः उपांत्यो भा
 द्रपदस्तेषु प्रत्येकं नक्षत्रत्रययोगो ज्ञातव्यः ॥

सूर्यसिद्धांतवचनादस्तमयनक्षत्रादपिगुरु -
 वर्षं ज्ञेयमिति ॥ अत्रास्तमयोदयनक्षत्रमेकमे
 ववाङ्गलग्नो न भवति । तथापि कदाचिद्विसंवा
 दे उदयास्तभादिति उभय नक्षत्रोपादानादुभ
 ययुतानि मिश्रीभावेन वक्तव्यानि ॥ गुरुदय
 दिनमारभ्योपक्रमइत्याहर्गणः ॥ प्रशंसति स
 हर्षेण सहितो युगपद्गुरुः ॥ तस्मात्कालाद्
 दृश्यस्योत्पूर्व शब्दः प्रवर्तते ॥ ऋक्षपूर्व इति व
 चनात् ॥ कार्तिकादयो गुरुदयादब्दा उदि
 तदिवसात् ॥ प्रभवोदयस्तु मध्यमगुरुरा
 शिभोगादिति विवेकः ॥ वज्रसंमतत्वात् ॥
 गुरुदयाङ्ग, रोरब्दविचारणात्, कर्त्तव्येत्य
 र्थः ॥ गुर्वब्दफलं गुरुदयादग्निमगुरुदयापं
 र्थं तं ज्ञेयं ॥ यस्मिन् वर्षे गुरुदये पुनर्वसु नक्षत्रे
 गुरुस्तिष्ठति इति कारणात् इदं पौषसंज्ञकं गुरु
 वर्षं तस्य फलं लेख्यं ॥ अथ राजादि निर्णयः ॥
 चैत्रादिमेषादि कुली रतौलि मृगाख्य मारुद्राध

नुरादिवाराः ॥ राजाचमूसस्परसाधिपा
 स्वस्युनीरसेशांबुधिधान्यनाथोः ॥ १ ॥ प्रति
 पदियदिचैत्रे शुक्लपक्षे मवेतांकथमपियदि
 वारौहीतदाभूपतिःकः ॥ प्रथमदिवसवारः
 कीर्तितीर्गर्गमुख्यैर्गुणवतिडिंभेराज्यभाग्
 जयेष्टएव ॥ २ ॥ डिंभोवालः ॥ ॥ पीतःपा
 कोभंकोडिंभइत्यभिधानात् ॥ कांबोजादि
 देशेषुविशेषयुक्तः ॥ कांबोजखार्जूरकिरात
 सिंधुदेशेषु बिल्लेष्वपिदुर्दुरेषु ॥ किंस्तुप्रम
 ध्याङ्गगतोव्दपःस्यात् दान्येषुसूर्येदयगोदि
 नेशः ॥ अत्यच्च ॥ प्रतिपद्वर्षसंधिश्चम
 ध्यान्हात्पूर्वतोयदि ॥ तदातद्दिनपोराजा
 परतश्चेत्यरोभवेत् ॥ अत्रकेचिच्चांद्रवर्ष
 स्यप्रतिपदादिदक्षिणेवर्षे प्रवेयात्तत्रत्यए-
 ववारोवर्षे शइत्याहुःपठन्तिच ॥ फाल्गुनांति
 कुहराजेति ॥ तदेतद्गुर्जरदेशेप्राचुर्येणवर्त
 ते ॥ दाक्षिणात्येऽप्यौदयिकप्रतिपदवारमेव

राजानमाहुः ॥ कश्यपः ॥ चैत्रशुक्लाद्यदिव
 से किंस्तुमेववकेथवा ॥ अर्कोदयेतुयोवारः सो
 ष्दपः परिकीर्तितः ॥ चैत्रशुक्लप्रतिपदि
 वसेयोवारः सराजा ॥ मेषसंक्रांतिदिवसेयो
 वारः समन्त्री ॥ कर्कसंक्रांतिदिवसेयोवारः
 ससस्याधिपः ॥ तुलासंक्रांतिदिवसेयोवा
 रः सरसाधिपः ॥ मृगसंक्रांतिदिवसेयोवा
 रोनीरसाधिपः ॥ आर्द्राप्रवेशदिवसेयोवारः
 समेषाधिपः ॥ धनुसंक्रांतिदिवसेयोवारः स
 पश्चिमधान्याधिपः ॥ एतेषां फलानि कसतो
 लेख्यानि ॥ तदनंतरं । यस्यांतिथौ यस्मि
 न्वा रेयस्मिन्नक्षत्रे यस्मिन्योगे आर्द्राप्रवेशस्त
 त्फलानिलेख्यानि ॥ दिवारात्रौ वा प्रवेशस्त
 त्फलं लेख्यं ॥ अथ नवमेधानयनं ॥ गता
 व्दानवभिस्तृष्टाशेषं हाराद्विशोधयेत् ॥ तत
 आवर्त्तसंवर्तद्वौण्णपुष्करकीलकः ॥ नीलञ्चव
 रुणोवायुतमोमेवाः स्मृतानव ॥ अवगताब्दा

नयनं ॥ युग्मचंद्रशरचंद्रविहीनाशालिवा
 हानशकात्गताःसमाः ॥ ॥ उदाहरणं ॥
 शकः १५५६ अनेन १५ ५२ रहिताजाताग
 ताब्दाः ४४ नवभिस्तथाःशेषं ८ हारात्शो
 धितं १ आवर्तसंज्ञकोमेघस्तस्यफलंलेखंके
 चित्तुमेघचतुष्टयमाहुस्तदानयनंचत्रिभिर्गता
 ब्दाःसहिताश्चतुर्भिःशेषंभवेदंबुपतिःकृमेण
 आवर्तसंवर्त्तकपुष्करस्यद्रोणश्चतुर्थोमुनिभिः
 प्रदिष्टः ॥ अत्रापिपूर्ववद्गताब्दानयनं ॥ आ
 वर्तेछिन्नदृष्टिःस्यात्संवर्तेजलपूरिता ॥ पु
 ष्करेमन्ददृष्टिःस्यात्द्रोणोवर्षति सर्वदा ॥
 अथद्वादशनागानयनं ॥ गताब्दाद्वियुताः
 सूर्यभक्तास्तत्रावशेषिताः ॥ सुबुद्धानन्दसा
 रीचककौटकष्टयुश्रवाः ॥ वासुकिस्तक्षकश्चै
 वकंबलाश्वतरावुभौ ॥ हेममालीनरेन्द्रश्चवज्र
 दंष्ट्रोष्टपस्तथा ॥ अत्रापिपूर्ववद्गताब्दाच्चे
 याः ॥ उदाहरणं ॥ गताब्दाः ४४ द्वि

युताः ४६ द्वादशभिस्तटाःशेषं १० नरेन्द्र
 संज्ञकोनागस्तत्फलं ॥ केचित्तुनागाष्टक
 माहुस्तदानयनं ॥ शाकोरसप्तद्विसंयुक्तो
 वसुभिर्भागशेषतः ॥ अनन्तादिक्रमेणैवअ
 ष्ठीनागाःप्रकीर्तिताः ॥ अनन्तोवासुकिःप
 क्षोमहापद्मःसुतक्षकः ॥ कुलीरःकर्कटःश
 ङ्खश्चाष्टौनागाःप्रकीर्तिताः ॥ अथसप्त वा
 तानयनं ॥ शाकःशशांकसंयुक्तोमुनिभि
 र्भागहारितः । आवहादिक्रमेणैवसप्त
 वाताःप्रकीर्तिताः ॥ आवहःप्रवहश्चैवसं
 वहोविवहस्तथा ॥ उदहोतिवहश्चैवसप्तवा
 ताःप्रकीर्तिताः ॥ अथवर्षादिनामानयनं ॥
 महादेवः ॥ शाकस्त्रिगुण्योनगभाजितश्चशेषं
 द्विनिमृशरसंयुतंच ॥ लब्धंचशाकञ्चपुनःप्र
 कल्प्यपूर्वाक्तयत्स्युःखलुविश्वकाख्याः ॥ वर्षा
 चधान्यं तृणमोततेजोवायुश्चट्टद्विःक्षयविग्र -
 होच ॥ एवंनवाभिहितानि ॥ उदाहरणं ॥

शकः १५५६ त्रिगुणः ४६ । ६८ सप्तम
 क्तः लब्धं ६६६ शेषं ६ द्विगुणं १२ शर
 ५ संयुतः १७ एतेजाताविश्वकाखप्रावर्षा
 १७ लब्धं ६६६ त्रिभिर्गुणितं ॥ १६६८ स
 प्तमक्तं २८५ शेषं ३ द्विनिघ्नं ६ शर ५ युतं
 जातं धान्यं एवं लब्धौ परिसर्वत्र ज्ञेयं ॥ तृणं
 ७ शीतं ६ तेजः ६ वायुः ११ वृद्धिः १७ क्षयः
 ६ विगृहः ११ ॥ शकञ्च वेदगुणितं सप्तभि
 र्भागमाहरेत् ॥ शेषं द्विघ्नं त्रिभिर्युक्तं प्रोक्तं
 विश्वाखासंज्ञकं ॥ क्षुधातृषातया निद्राचाल
 क्यं चोद्यमस्तथा ॥ शान्तिः क्रोधो तदादंभो
 लोभो मैथुनमेव च ॥ ततस्तुरसनिष्यत्तिः फल
 निष्यत्तिरेव च ॥ उत्साहः सर्वलोकानां ज्ञा
 तव्यं निश्चितं बुधैः ॥ त्रयोदशोदाहरणं ॥
 शकः १५५६ चतुर्गुणितः ॥ ६२२४ सप्तम
 क्तः लब्धं ८८६ शेषं १ द्विघ्न २ त्रियु
 तं ५ जाताक्षुधा ॥ पुनर्लब्धं ८८६ च

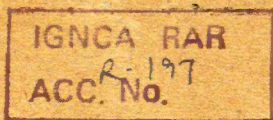
तुर्गुणं ३५५६ सप्त ७ भक्तलब्धं ५०८
 शेषं ० त्रियुतं तृषा ३ एवं लब्धोपरि सर्वत्रो
 यं निद्रा ७ आलस्य १३ उद्यमः ७ शांतिः
 १३ क्रोधः ७ दम्भः ५ लोभः १३ मैथुनं १५
 रसोत्पत्तिः १५ फलानि ५ उत्साहः ११
 शक्राद्वसुभिर्निम्नं नवभिर्भागमाहरेत् ॥
 शेषं तु द्विगुणीकृत्य रूपमवापियोजयेत् । उग्रं
 पापञ्च पुण्यं च वप्राधिवप्राधिविनाशनं ॥ आ
 चारश्चाप्यनाचारो मरणं जनिरेव च ॥ देश
 स्योपद्रवस्वार्थ्यं चौराकुलभयं तथा ॥ अथैषां
 पञ्चदशानामुदाहरणं ॥ शकः १५५६ अष्ट
 ८ गुणः ८२४४८ नवभिर्भक्तः लब्धं १३८३
 शेषं १ द्विनिम्नं २ रूपं १ योज्यं जातं उग्रं
 ३ एवं लब्धोपरि सर्वत्रो यं ॥ उग्रपापद्वया
 दिनाग्निनाशपर्यंतं पञ्चदशज्ञेयाः ॥ शकः
 पञ्चभिः सप्तभिर्गौभिरीशैश्चतुर्धा हतः सप्तभ-
 क्तावशिष्टः ॥ ॥ द्विनिम्नं त्रिभिर्युक्तमुद्भिज्जरा

द्यं डजस्वेदजानां हि विंशोपकास्युः ॥ उदा
 हरणं ॥ शकः १५५६ चतुर्धा स्थापयः १५५६
 क्रमेण गुणकैर्गुणितः ७७८०। १०८६२ ॥
 १४००४ ॥ १७११६ सर्वत्र सप्तभक्त्येषाणि ३
 १०।४।१ द्विगुणितानि ६०८।२ विभि
 र्युक्तानि जाता विंशोपकाः ॥ ६।३।११।५ उ
 द्विजाः ६ जरायुजाः ३ अडंजाः ११ स्वेदजाः
 ५ एतत्स्वरूपं अमरसिंहेनोक्तं ॥ उद्विजास्त
 रगुल्माद्यापक्षिसर्पादयोऽडजाः ॥ स्वेदजाः क
 निदंशाद्याः नृगवाद्या जरायुजाः ॥ अथ रो
 हिणीचक्रं ॥ सप्तार्कदिनमादृक्षद्वयमब्धौ द्व
 यंतटे ॥ एकंगिरौ द्वयसंधौ चतुर्दिक्षु तथा
 न्यसेत् ॥ साभिजिच्चक्रमेणैव फलं यत्र तुरो
 हिणी ॥ अतिवृष्टिः समुद्रे स्यात्तटे वृष्टिरव
 र्षणं ॥ गिरौ संधौ खण्डवृष्टिरित्याहुः पूर्व
 सूरयः ॥ अथाब्दपानयनं ॥ भूनंदतिथ्यु
 नशकाहताभू १ तिथयः १५ कुशमा ३१

कुगुणा ३१ असिद्धाः २४ भुवा १ ख
 बाणै ५० लिशरैः ५३ अयुक्तास्तृष्टानगैर
 कसुखोद्धपः स्यात् ॥ १ ॥ अथगृहाणामा
 यवाघाः ॥ षट्सूर्येतिथयश्चन्द्रेष्टौभूमि
 जकेतथा ॥ सप्तदशेन्दुपुत्रेचदशभास्करनन्द
 ने ॥ एकोनविंशतिजीवेराहौद्वादशकंभ
 वेत् ॥ एकविंशतिराख्यास्याच्छुक्रस्यापि
 तथैवच ॥ अथायवायानयनं ॥ स्वस्वामि
 वर्षाधिपवत्सरैकन्निघ्नं शराब्दं तिथिमक्त -
 शेषं ॥ आयोथलब्धिस्तिगुणाशराब्दाति
 थ्युत्पृताशेषमितोवायः स्यात् ॥ स्वस्वामि
 शब्देनद्वादशराशिस्वामिनः वर्षाधिपशब्दे -
 नराजाअनयोर्वर्षमिति ॥ उदाहरणं ॥ मे
 षस्वामीभौमः तस्यवर्षाणि ८ राजाबुधस्त
 स्यवर्षाणि । १७ अनयोर्योगः २५ त्रि
 भिर्गुणितः ७५ पञ्चभिर्युक्तः ८० तिथि
 १५ भक्तः शेषं ५ एतन्मितोमेषराशौभव

तः लवधं ५ विगणं १५ पञ्चयुक्तं २० तिथि
 भक्तं शेषं ५ मेषराशौ वयः ॥ ५ ॥ एवं ह
 षादीनामाय वयाः ॥ प्रतिवर्षं यो राजा भ
 वति तस्यैवाय वयौ लेख्यौ सिद्धिवत् ॥ ॥ इति
 श्रोदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञवि -
 रचितः सकरन्दोदाहृतिः तमाप्तिमगमत् ॥
 ॥ छ ॥ संवत् १८४० शके १७०५ वारा
 णसी प्रसादस्य नियोगेन तु यत्नतः ॥ काशी सं
 स्तुतमुद्रायामङ्कितोयं विचक्षणैः ॥

Indira Gandhi National
 Centre for the Arts

Indira Gandhi National
Centre for the Arts